

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**POSTOJE UČITELŮ/-EK MATEŘSKÝCH ŠKOL K VÝCHOVĚ A
VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH DĚTÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bc. Lucie Vaňková

Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: PhDr. Dagmar Šafránková, Ph.D.

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 25. června 2019

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí práce PhDr. Dagmar Šafránkové, Ph.D., za odborné vedení práce a poskytování cenných rad během zpracování práce.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE	4
1.1 VÝVOJ DVOULETÉHO DÍTĚTE.....	4
1.1.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky	4
1.1.2 Kognitivní vývoj a vývoj řeči.....	6
1.1.3 Emoční a sociální vývoj.....	7
1.1.4 Vývoj hry	9
1.2 VÝVOJ TŘÍLETÉHO DÍTĚTE.....	10
1.2.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky	10
1.2.2 Kognitivní vývoj a vývoj řeči.....	11
1.2.3 Emoční a sociální vývoj.....	11
1.2.4 Vývoj hry	12
2 VÝVOJ INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE PRO DĚTI DO TŘÍ LET.....	14
2.1 JESLE	14
2.2 MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	15
2.3 JINÉ MOŽNOSTI VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ.....	17
2.3.1 Dětské skupiny.....	17
2.3.2 Mikrojesle	18
2.3.3 Další možnosti péče	18
3 ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	20
3.1 TEORIE O VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH DĚTÍ.....	20
3.2 SITUACE PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY V ZAHRANIČÍ	22
4 PODMÍNKY VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ SE ZAMĚŘENÍM NA DVOULETÉ DĚTI.....	27
5 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO PRAKTICKOU ČÁST	31
6 VÝZKUMNÁ SONDA DO PRAXE MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	33
6.1 STANOVENÍ DÍLČÍCH CÍLŮ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	33
6.1.1 Vysvětlení pojmů	33
6.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	35
6.3 PŘEDVÝZKUM.....	39
6.4 VÝZKUMNÁ METODA	40
6.5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉ SONDY A JEJICH INTERPRETACE	41
6.6 ZÁVĚRY VÝZKUMNÉ SONDY	51
6.6.1 Obsahový závěr	51
6.6.2 Metodologický závěr	52
6.6.3 Praktický závěr.....	53
ZÁVĚR.....	55
RESUMÉ	56
SEZNAM LITERATURY	58
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	61
PŘÍLOHY	I

Seznam zkratk

MŠ – mateřská škola

RVP PV- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Úvod

V průběhu posledních let prochází Česká republika velkými změnami v otázce vzdělávací politiky dvouletých dětí, se kterou úzce souvisí i rodinná politika a poskytování rodičovského příspěvku. V roce 2016 byla přijata novela školského zákona, která měla od roku 2020 zajistit povinnost přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. Názory na tuto novelu byly velmi rozporuplné, novela narážela na odpor psychologů, učitelek a ředitelek mateřských škol či starostů, a v červnu roku 2018 byla schválena novela školského zákona, která garanci míst pro dvouleté děti v mateřských školách zrušila. Nicméně v současné době již navštěvuje mateřské školy velké množství dvouletých dětí. Naším hlavním cílem bude tedy zjistit, jaké jsou postoje učitelů/-ek mateřských škol na výchovu a vzdělávání dvouletých dětí, a jaké změny s sebou přinesla a přináší výchova dvouletých dětí v mateřských školách.

V teoretické části bakalářské práce se budeme zabývat vývojem dvouletého dítěte ve srovnání s dítětem tříletým. Dále se budeme zabývat vývojem institucionální péče pro děti do tří let u nás a představíme nejdůležitější dokumenty, které se týkají předškolního vzdělávání. Nahlédneme také na výchovu dvouletých dětí z globálnějšího hlediska, představíme si různé zahraniční teorie a srovnáme zkušenosti jiných států s výchovou dvouletých dětí. V poslední kapitole teoretické části se zaměříme na podmínky vzdělávání RVP PV, které souvisí především s dvouletými dětmi v MŠ.

V praktické části bakalářské práce bude hlavním cílem zjistit postoje učitelek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí, případně navrhnout změny, které by byly přínosné pro výchovu dvouletých dětí v MŠ. Výzkumné šetření bude probíhat prostřednictvím dotazníků a výsledky budou následně zpracovány a interpretovány vzhledem k cílům práce a výzkumným otázkám. Hlavním výzkumným cílem bude tedy zjistit postoje učitelek na výchovu a vzdělávání dvouletých dětí, dále také porovnáme, zda se liší postoje učitelek z veřejných a soukromých mateřských škol. Zaměříme se i na změny týkající se podmínek vzdělávání v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do MŠ, podrobněji zmapujeme materiální podmínky vzdělávání. Dále se také budeme zabývat metodikou práce s dvouletými dětmi v MŠ.

1 Vývoj předškolního dítěte

V současné době umožňuje školský zákon přijímat do mateřských škol děti již od dvou let. Dvouleté dítě je tedy zahrnuto do předškolního vzdělávání (Smolíková, 2018).

Z hlediska vývojové psychologie se například podle Vágnerové (2000) v rozmezí druhého až šestého věku dítěte prolínají dvě vývojová období. Jedná se o batolecí a předškolní věk dítěte. Batolecí období zahrnuje dobu od 1 do 3 let života dítěte, předškolní období se určuje věkem v rozmezí 3 – 6 let.

V následujících kapitolách důkladněji rozebereme vývoj dětí v přelomovém období tedy (dětí dvouleté a tříleté) a upozorníme na vývojové zvláštnosti jednotlivých období.

1.1 Vývoj dvouletého dítěte

Dvouleté dítě vývojově spadá do batolecího období. V tomto období dochází k výraznému rozvoji dětské osobnosti, dítě se stává samostatnějším, aktivním subjektem. Hlavním znakem batolecího období je především osamostatňování a postupné uvolňování různých vazeb, které je spojené s poznáváním a pronikáním do okolního světa (Vágnerová, 2000).

Tělesný vývoj se oproti kojeneckému období zpomaluje, dozrává nervový systém a zdokonaluje se stavba mozku, což se promítá do aktivit dítěte. Je velmi důležité, aby dítě mělo dostatek stimulů a možností pro spontánní učení. Kolem 2,5 – 3. roku používá již batole první osobu (Novotná, 2004).

1.1.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky

Dvouleté dítě již stabilně chodí, zvládne dobře utíkat a padá přitom minimálně. Celkem dobře zvládá i nerovnosti terénu a překonává překážky (práh, apod.). Ve dvou letech zvládne většina dětí chůzi do schodů bez přidržování, avšak zatím jen s přisunováním nohou na každém schůdku. Střídat nohy při chůzi do schodů začínají děti zpravidla ve dvou a půl letech. Chůze ze schodů je však obtížnější, v té se děti zdokonalují většinou až kolem třetího roku. Ve dvou letech už umí dítě vyskočit snožmo na místě a rádo skáče z malé výšky, například z obrubníku či posledního schodu (Langmeier, Krejčířová, 2006). Dále zvládne na okamžik udržet rovnováhu na jedné noze. Udrží sklenici nebo hrnek jen v jedné ruce a zvládne otevřít dveře klikou. Umí vyšplhat na židli, otočit se a sednout si. Baví ho jezdit na odrážedle a podobných říditelných hračkách (Allen, Marotz, 2002).

Během druhého roku se mnoho dětí naučí chodit na nočník, není to ale pravidlo, záleží na tělesném a neurologickém vývoji každého dítěte. Pokud se dítě této dovednosti naučí v době, kdy je k tomu přiměřeně zralé, přináší mu tato aktivita pocit uspokojení. Pokud je ale dítě k nácvičku této aktivity nuceno předčasně nebo nevhodnými praktikami, je zde riziko vzniku neurotizace pramenící z nadměrné zátěže v oblasti nezralé dovednosti. I přesto, že dítě již vyměšování ovládá, je nutno počítat s tím, že to občas nezvládne (Allen, Marotz, 2002), (Vágnerová, 2000).

Pohyby rukou a prstů při uchopování, pouštění a manipulování, tedy jemná motorika, se velmi rychle zdokonaluje. Dvouleté dítě zvládne řadit kostky jak vodorovně, tak i svisle. Manipuluje s drobnými předměty, je schopné zařadit základní geometrické tvary k daným otvorům (Langmeier, Krejčířová, 2006). Lžičku zvládne držet natolik pevně a natolik obratně s ní zacházet, že se z velké části samo nají. Je žádoucí ho v samostatnosti povzbuzovat, ale přesto je potřeba mu v jídle ještě dopomoci. Dvouleté dítě ještě nemá dostatečně zralý nervový systém k tomu, aby zvládlo delší dobu vykonávat stejnou činnost. Po chvíli se tedy psychicky „unaví“ Dále si umí samo nasadit čepičku na hlavu, natáhnout ponožky na nohy a často zvládne natáhnout i kalhotky, což vyžaduje velkou pohybovou souhru (Matějček, 2005).

Vývoj jemné motoriky lze dobře sledovat především v souvislosti s používáním tužky a výtvarných pokusech. Někdy mezi 2. a 3. rokem nastává u dítěte fáze tzv. asociativního čárání, kdy si dítě začne více všímat tvaru čáranice a následně ji přisoudí symbolický význam a pojmenuje. Dále začíná diferencovat dílčí čáry z husté mnohovrstvé čáranice. Ve stejném období nastává také fáze kontrolovaného záměrného čárání. Začíná chápat vztah mezi vertikální a horizontální rovinou, uspořádává čáry vedle sebe v těchto rovinách. Ve vertikální rovině přibližně kolem druhého roku, v horizontální rovině zhruba o půl roku později. Diferenciace a používání těchto směrů je zásadní dovedností, na základě tohoto poznatku začíná dítě kreslit první „žebříky“ či „sluníčka“ (Thorová, 2015).

Uvedení autoři, například Langmeier a Krejčířová, Vágnerová, Allen a Marotz, popisují schopnosti a dovednosti v oblasti hrubé a jemné motoriky u dvouletého dítěte a na danou problematiku mají podobný názor. Vzhledem k cíli práce musíme zmínit poznatek z publikace Langmeiera a Krejčířové, který se týká chůze dvouletých dětí. Dvouleté dítě stabilně chodí a běhá, problém však může nastat při chůzi ze schodů, zvláště při větším

množství dvouletých dětí. Kvůli tomu je třeba dbát zvýšené bezpečnosti a pozornosti zvláště při přesunu dětí po schodišti. Matějček také popisuje nezralý nervový systém dětí, který souvisí s časovou náročností vykonávání některých činností. Například dvouleté dítě bude při jídle či oblékání vyžadovat více času a pravděpodobně i dopomoc učitelů. Co se týká dovednosti chození na nočník, Vágnerová uvádí, že záleží na neurologickém vývoji každého dítěte a nemusí být u dvouletého dítěte používání nočníku pravidlem. Je proto třeba vytvořit vhodné podmínky a zaujmout v této oblasti citlivý přístup k dítěti.

1.1.2 Kognitivní vývoj a vývoj řeči

Ke konci druhého roku života začíná dítě používat symboly, tj. užívá nějakou věc jako znak jiné věci. Například dělá, že krmí panenku kuličkami a přitom si uvědomuje, že kuličky představují bonbony. Je to velký pokrok v myšlení a poznávání světa. Myšlení už není vázáno pouze na činnosti realizované pouze se skutečnými věcmi, může jít i o činnosti konané v představě (Langmeier, Krejčířová, 2006). Piaget označuje tuto etapu jako symbolické a předpojmové období, které podle něj trvá od dvou až do čtyř let. Předpojmové proto, že v této fázi symbolického myšlení užívá dítě více „předpojmu“ než skutečných pojmů. Předpojem znamená to, že dítě označuje pro něj stabilní objekty nějakým jménem, které ale nemá obecnější platnost. Například slovem haf označí pouze černého pudla, kterého zná, jiné psy by takto neoznačil (Vágnerová, 2000).

Dvouleté dítě již dokáže roztřídit věci podle jednoduchého kritéria, například roztřídí mezi hračkami autíčka od kostiček. Vydrží už určitou chvíli u činností, které si samo vybralo. Zařazuje známé lidi vzhledem k místu, registruje jejich nepřítomnost. Při hledání určitého předmětu vychází z poslední zkušenosti, tedy hledá ho tam, kde ho našel posledně. Objevuje také vztah mezi příčinou a důsledkem. Zajímá se o knížky, pojmenovává a ukazuje předměty na obrázku. Může předstírat určitou činnost, například že něco ochutnává. Dokáže ukázat na místo, které ho bolí (Allen, Marotz, 2002).

„Řeč je základním nástrojem sociálního přizpůsobení. Dítě ji přijímá v konkrétní, hotové, konvencí dané formě. K tomu potřebuje verbální model, který by mohlo napodobovat a mělo tak možnost si osvojit stejný jazykový systém (Vágnerová, 2000, s. 81).“ Přesto, že má dítě vrozené dispozice pro osvojení řeči, řečové dovednosti může rozvinout pouze na základě zkušeností. Podle úrovně řečového projevu dítěte lze tedy často rozpoznat kvalitu výchovného působení a podnětů v rodině (Vágnerová, 2000).

Ve dvou letech si již dítě naprosto uvědomuje, že jazyk je nástroj, kterým může vyjádřit své potřeby tak, aby na ně okolí reagovalo. Podobně jako začíná skládat kostky na sebe a vedle sebe, začíná i skládat slova a vytvářet věty. (Matějček, 2005). Kolem druhého roku se vyskytuje období tzv. dvouslovných vět, které umožňuje rychlý rozvoj jazyka. Následuje období tzv. telegrafických vět (2-2,5 roku), což je zjednodušené vyjadřování, kdy dítě vynechává „nedůležitá slova“. Převažují podstatná jména, ale začíná užívat už i slovesa a přídavná jména. Mezi druhým a třetím rokem se objevují přídavná jména a osobní zájmena. Od druhého roku začíná dítě klást otázky typu: „Kde je?“ a „Co to je?“ a objevuje se i skloňování (Thorová, 2015).

1.1.3 Emoční a sociální vývoj

Dítě v batolecím období je často velmi silně závislé na matce či jiných blízkých a starajících se členů rodiny. Zvláště na počátku batolecího období vrcholí projevy tzv. **separační úzkosti**, projevující se úpěnlivou snahou udržet se v přítomnosti rodiče (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Vágnerová (2000) ještě prvotně rozlišuje aktivní a pasivní separaci, přičemž separační úzkost vychází s pasivní separace. Aktivní separace je závislá na dítěti samotném, tedy dítě se samo od matky dobrovolně vzdálí na takovou dobu a vzdálenost, která mu sama vyhovuje. Naproti tomu pasivní separace není závislá na vůli dítěte. Dítě chce být s matkou, ale je odloučeno někým jiným a samo tu situaci nemůže ovlivnit. Právě v této souvislosti se objevuje již zmíněná separační úzkost, která se objevuje u dětí zhruba do tří let.

Separací úzkost má podle Vágnerové (2000) tři fáze:

- A. Fáze protestu – Dítě protestuje proti přítomnosti cizího člověka a křikem se snaží přivolat zpět matku. V případě, že se matka neobjeví, nastává druhá fáze.
- B. Fáze zoufalství – Dítě ztrácí naději, že se matka objeví, postupně přestává křičet a snažit se ji přivolat zpět. Poté dítě ztrácí o cokoliv zájem, začíná být až apatické.
- C. Fáze odpoutání od matky – Po delší době, kdy trvá odloučení, dítě potlačí své city k matce a hledá náhradu, kde by mohlo uspokojit své citové potřeby. Najde-li někoho, kdo je dostupný a kdo mu mateřskou péči nahrazuje, připoutá se k němu.

Třetí fáze odpoutání se může vnějším pozorovatelům zdát jako pozitivní adaptace, ve skutečnosti jde ale spíše o obrannou reakci, která může narušovat další vývoj osobnosti dítěte. Na druhou stranu separační úzkost je v podstatě přirozený jev, který nasvědčuje správnému vývoji dítěte a dobrému vztahu s matkou. Naopak úplná absence této reakce na nepřítomnost matky by byla zarážející a spíše by značila nějaký problém ve vývoji.

Velkou roli v této oblasti hraje rozšiřování sociálních vztahů uvnitř širší rodiny. Dítě si vytváří vztahy mezi členy rodiny a lépe pak reaguje na odchody matky, jsou-li přítomni ostatní členové rodiny. Dítě si také vytváří svou roli v rodině, tj. jedná podle určitých zvyklostí a očekávání druhých, ale samo také vyžaduje reakce na své požadavky a potřeby (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Dvouleté dítě se již začíná zřetelně zajímat o vrstevnické vztahy, rádo si hraje v blízkosti svých vrstevníků. Velký vliv na vztah k vrstevníkům závisí také na zkušenostech konkrétního dítěte se sourozenci. Sourozenci často slouží jako alternativní zdroj sociálních stimulů, neboť dítěti poskytují odlišné zkušenosti, než zažívá s dospělými. Důležitou složkou socializace je rozvíjení komunikačních schopností. Schopnost komunikovat je důležitým předpokladem pro rozvoj vztahů a s různými lidmi a potřeba komunikovat stimuluje vznik a rozvoj řečových dovedností (Vágnerová, 2000).

Dvouleté dítě ještě nemá pod kontrolou své emoce. Často se dostává do negativního afektivního stavu, který trvá průměrně až čtyři minuty či až do vyčerpání dítěte, a tento stav je velmi intenzivní. Kolem druhého roku se může vyskytovat asi devětkrát týdně. Tento stav pramení často z nepochopení, vzteku, neschopnosti vyjádřit své emoce a potřeby a tím dosáhnout svého cíle. Dítě se také v tomto období těžko rozhoduje, protože chce často všechno. Je mnohdy netrpělivé a činí mu problém čekat nebo se střídat. Dokáže se ale vcítit do druhých lidí, zajímá se o ně, utěšuje je a projevuje svou náklonnost (Thorová, 2015).

Autoři Vágnerová, Langmeier a Krejčířová se shodují, že separační úzkost se objevuje především do tří let věku dítěte. Separační úzkost můžeme považovat za jedno z hlavních úskalí adaptace dvouletých dětí na mateřskou školu. Záleží zde také na vývojové úrovni dítěte a na dobré spolupráci mateřské školy a rodiny.

1.1.4 Vývoj hry

„Hra je základní aktivitou dětské seberealizace (ale je tomu tak i v obecně lidské rovině). I když vychází z vnitřního popudu a odráží podmínky, ve kterých se dítě nachází, je navíc originálně nastavena podle dispozic každého jedince a její forma se v čase a společnosti proměňuje (Koťátková, 2005, s. 14).“

Hra tedy vzniká z vnitřní potřeby dítěte a významně ovlivňuje život dítěte jak v oblasti kognitivní, tak v oblasti sociální.

Z kognitivního hlediska rozlišujeme stádium **senzomotorické** a **symbolické hry**. Ve dvou letech se nachází dítě v senzomotorickém stadiu hry, kdy ve svých hrách projevuje především tělesnou stránku, ale již plynule přechází ve stádium symbolické, kdy se čím dál tím více projevují procesy rozhodování.

V období dvou let života dítěte přináší dítěti hra především radost z nově nabytých dovedností a schopností slovně komentovat prováděnou činnost. Dítě rádo vymýšlí různé kombinace v pohybových a senzomotorických dovednostech. Dítě uspokojuje, když zkoumá a zvládá objevovat nově dostupný okolní svět, který se objevuje v herních aktivitách. V námětech hry se objevují konkrétní situace, se kterými se dítě setkává, a také snaha přizpůsobit si skutečnost podle svého přání. Kolem druhého se u dítěte začíná objevovat namísto hry manipulační tzv. hra napodobivě námětová, protože dítě již začleňuje více zkušeností a dovedností, a naplňuje tak určitý širší vnitřní záměr. V tomto věku buduje hra svět představ a fantazie (Koťátková, 2005).

Z hlediska sociálního rozlišujeme tzv. **hry paralelní, asociativní a kooperativní**. Pro období po druhém roce života dítěte je typická paralelní hra, neboli souběžná. Děti vyhledávají blízkost vrstevníka, kdy si děti hrají současně vedle sebe, ale nezávisle na sobě. Jen po sobě pokukují a hrají si podobným způsobem, ale každé samo (Langmeier, Krejčířová, 2006). Koťátková (2005) považuje za období paralelní hry období po třetím roce života dítěte. Popisuje, že pokud probíhá hra v jedné místnosti, kde je dostatečně velký prostor, můžeme pozorovat, že děti opravdu vyhledávají blízkost hrajícího si vrstevníka, ač mají možnost vybrat si jakékoliv místo. Děti si hrají samy, ale často svou hru přerušují a pozorují toho druhého. Občas se stane, že vyvstanou konflikty kvůli touze hrát si s hračkou druhého dítěte, což ale nepramení ze zlého úmyslu nebo agrese, ale zájmu a iniciativy.

Před třetím rokem života dává dítě přednost samostatné hře, ale má-li možnost, pozoruje hru druhých.

Autoři Kořátková, Langmeier a Krejčířová vymezují stejně pojem paralelní hra. Jejich názory se ale rozcházejí ve vymezení věku, ve kterém tento typ hry převažuje. Langmeier a Krejčířová považují období od druhého roku života jako typické pro paralelní hru, naproti tomu Kořátková tento termín posouvá až do třetího věku života dítěte a o období dvou let života dítěte hovoří v souvislosti se samostatnou hrou. Oba názory se ale shodují v tom, že dvouleté děti si ještě neumí hrát dohromady.

1.2 Vývoj tříletého dítěte

Tříleté dítě spadá do předškolního období. Hlavním znakem tohoto období je uvolňování vazeb na rodinu a rozvoj aktivity, která dítěti umožňuje uplatnění a prosazení ve vrstevnické skupině (Vágnerová, 2000).

Tělesný a duševní vývoj je pomalejší oproti předchozímu období. Centrální nervová soustava stále dozrává (rostou nervové dráhy, zvětšují se nervové buňky), což se projevuje větší výkonností tělesných a psychických funkcí. Erikson (1963) nazval toto období fází aktivity a iniciativy (Novotná, 2004).

1.2.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky

V předškolním období můžeme souhrnně označit motorický vývoj jako neustálé zdokonalování, zlepšování pohybové koordinace, hbitosti a elegance pohybů. Tříleté dítě již chodí i běhá stejně dobře jak po rovině, tak i po nerovném povrchu. Padá jen velmi zřídka. Do schodů i ze schodů chodí bez držení a střídá přitom nohy (Langmeier, Krejčířová, 2006). Umí skákat na místě, umí kopnout do většího míče i ho chytit do nastavených rukou. Zvládne míč hodit vrchem, avšak ne daleko a s přesným zacílením. Rádo jezdí na tříkolce či ve šlapacím autě. Většinou se již samostatně nakrmí a jen občas potřebuje minimální pomoc (Allen, Marotz, 2002).

V předškolním věku se děti rády věnují různým tvořivým činnostem, jako je modelování, stříhání, lepení, tvoření různých celků. Především se ale velmi rychle vyvíjí kresba a to po stránce obsahové, tak i formální. Ve třech letech už dítě ovládá své pohyby rukou natolik, že dokáže podle předlohy napodobit čáry vertikální, horizontální i kruhové a zvládne i kresbu křížku. Roste také schopnost vyjádřit kresbou svou představu, i když tříleté dítě

většinou něco nejdřív načmárá a až dodatečně pojmenuje (Langmeier, Krejčířová, 2006). Zajímavým tématem pro dítě je kresba člověka, přičemž první pokusy o kresbu lidské postavy se objevují právě ve třech letech. Je typické znázornění tzv. „hlavonožce“, kdy dítě zobrazí tělo kolečkem, ze kterého vycházejí čtyři čáry zobrazující končetiny. Dítě postupně přidává detaily, jako jsou oči, ústa (Thorová, 2015).

Uvedení autoři shodně popisují u tříletého dítěte rychlý vývoj a zdokonalování hrubé a jemné motoriky, například chůze ze schodů, větší samostatnost u jídla a oblékání či větší zručnost při výtvarných činnostech.

1.2.2 Kognitivní vývoj a vývoj řeči

Ve třech letech ještě přetrvává symbolické a předpojmové myšlení, až ve čtyřech letech se postupně posouvá na vyšší úroveň, tzv. názorového (intuitivního) myšlení, kdy namísto napůl obecných předpojmů začíná užívat celostní pojmy (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Tříleté dítě velmi rádo poslouchá a komentuje pohádky a příběhy, které jsou přiměřené jeho věku. Zajímá se o knížky, předstírá, že „čte“ nebo popisuje obrázky. Baví ho různé hádanky, napínavé příběhy, tajemství. Rozpozná trojúhelník, kruh a čtverec. Dokáže již roztřídit předměty podle barvy, tvaru nebo velikosti, většinou už zvládne i porovnat tvar a velikost. Dále většinou zvládne pojmenovat základní barvy a nahlas počítat předměty (Allen, Marotz, 2002).

U tříletého dítěte dochází k velmi prudkému nárůstu slovní zásoby, zhruba až na tisíc slov. Tříleté dítě již začíná do vět zapojovat předložky a spojky, vytváří tedy jednoduchá souvětí. Toto období je velmi důležité pro rozvoj gramatiky. Dítě již začíná používat množné číslo a časuje, avšak používání slovesných časů činí často dětem ještě problémy. Celkově orientace v čase je pro dítě poměrně těžká, kolem třetího roku už ale začíná používat příslovce času, například potom, teď. Dále již užívá příslovečné určení míry (málo, trochu), místa (dole, tady) či způsobu (pomalu, rychle). Objevují se také novotvary neboli dětské neologismy, jež jsou důkazem kreativity a experimentů při osvojování jazyka. Po třetím roce se objevuje nejčastěji otázka „proč“ (Thorová, 2015).

1.2.3 Emoční a sociální vývoj

Erikson (in Vágnerová, 2000) označuje období předškolního věku jako věk iniciativy, jehož hlavní potřebou je aktivita. Nejdříve dítě uspokojuje aktivita sama o sobě, později se stává

prostředkem k dosažení nějakého cíle. Volba aktivity již nepodléhá pouze emocím a aktuálním potřebám, ale rozvíjí se i další mechanismy, které dětskou aktivitu usměrňují k určitému cíli. Rozvoj těchto mechanismů úzce souvisí s vývojem poznávacích procesů a socializací. Dítě se seberealizuje prostřednictvím aktivity, i které následuje pozitivní zpětná vazba a prostřednictvím které se může dítě prosadit. Dětská jistota a sebeúcta se posiluje pocitem úspěšnosti (Vágnerová, 2000).

Kromě vývoje seberegulace a sebepojetí je důležitou součástí emočního vývoje také pozvolná socializace emočního prožívání. Dítě postupně začíná své pocity stále více ovládat a dokáže je lépe interpretovat. Po třetím roce života začíná dítě postupně rozumět subjektivní povaze emocí, začíná chápat, že jedna situace může u různých lidí vyvolat odlišné emoce (Langmeier, Krejčířová, 2006). I přesto, že emotivita začíná být v předškolním období stabilnější, děti stále často pláčou kvůli drobným neúspěchům či událostem. Děti také často čelí mnohým úzkostem a strachům (Thorová, 2015).

Tříleté dítě chápe, v čem spočívá střídání, ale mnohdy není ochotné se střídat. K okolí bývá přátelské a vstřícné, často až se snahou se zavděčit. Často si mluví samo pro sebe. Tříleté děti také často mívají svoji oblíbenou věc (polštářek, plyšové zvířátko), kterou vyžaduje stále nosit s sebou a hledá u ní útěchu (Allen, Marotz, 2002).

Autoři Vágnerová, Allen a Marotz či Langmeier a Krejčířová se již o separační úzkosti v souvislosti s tříletými dětmi nezmiňují. Můžeme se tedy domnívat, že po třetím roce života nejsou projevy separační úzkosti příliš časté a dítě se na nové prostředí a pečující osoby adaptuje snáze. Langmeier a Krejčířová dále zmiňují větší vyzrálost v emočním vývoji.

1.2.4 Vývoj hry

Předškolní období je často označováno jako „zlatý věk dětské hry“. Především v tomto období je herní aktivita nesmírně důležitá nejen kvůli socializaci, ale je také hlavním prostředkem učení (Thorová, 2015). Předškolní dítě se tedy prostřednictvím hry přirozeně učí, pomáhá si z různých druhů napětí a realizuje se zde, ve hře uplatňuje svou energii a také ji načerpává (Kofátková, 2005).

Z kognitivního hlediska se dítě nachází ve stadiu symbolické hry. Teprve mezi třetím a čtvrtým rokem dokáže dítě ve své vlastní fantazii přeměnit určitý předmět na úplně jinou

věc. S tím, jak se u dítěte rozvíjí symbolické myšlení, rozvíjí se i fantazijní symbolická hra. Ve své fantazii přeměňuje určitý předmět podle toho, jak zrovna potřebuje. Například z kostky je letadlo a po chvíli zase jídlo (Thorová, 2015).

V předškolním období převažují konstruktivní hry, kdy se dítě snaží vytvořit konkrétní výtvar, jehož vznik velmi úzce souvisí se schopností dítěte vnímat výsledek své činnosti. Ve třetím roce již začíná stavět z kostek kromě horizontálních a vertikálních řad také mosty a složitější kombinace. Různě překládá kostky, komíny mají stabilnější podstavu a řady může stavět i paralelně vedle sebe. V tomto věku má dítě dobře prozkoumáno místo, ve kterém žije, a jeho vybavení často využívá ke svým hrám. Začíná improvizovat a být kreativní i v oblasti pohybových dovedností. Opakovaně zkouší a opakuje jednotlivé pohybové dovednosti, které pak slučuje, propojuje a vymýšlí nové kreace.

Ze sociálního hlediska se kromě paralelní hry již objevuje hra asociativní, kdy si děti hrají společně na sdílených projektech. Zpravidla se domluví na jednom přitažlivém tématu, ale každé dítě si pak vlastní roli realizuje zcela podle sebe. Často se i stává, že se děti v průběhu hry průběžně nedomlouvají a více dětí zastává stejnou roli, a jsou zaujaté pouze svou vlastní představou o dané roli. Tematicky se většinou jedná o společné prožitky dětí (Koťátková, 2005).

Podle Koťátkové se u tříletého dítěte objevuje kromě paralelní hry i hra asociativní, což hraje zásadní roli v sociální oblasti. Můžeme tedy předpokládat, že mezi tříletými dětmi může již během hry vznikat méně konfliktů než mezi dětmi dvouletými.

2 Vývoj institucionální péče pro děti do tří let

Institucionální péče o děti mladší tří let má v historii naší společnosti již poměrně dlouhou tradici. Společnost vždy nějakým způsobem hledala cesty, jak poskytnout péči dětem raného věku. V průběhu 19. století začala vznikat (nejčastěji při klášterech) první zařízení, kterými byly různé sirotčince, nalezince či útulky. Hlavním posláním těchto zařízení bylo poskytnout nejnnutnější pomoc a péči zejména osiřelým dětem, u kterých bylo ohroženo přežití. Tato zařízení vycházela z aktuální situace v dané době, kdy se válčilo, a lidé umírali na mor a jiné epidemie. Až ve druhé polovině 19. století začaly vznikat instituce, které neměly prvotně charitativní a záchranný charakter, nýbrž poskytovaly péči dětem z rodin pracujících rodičů. První oficiální kategorizace institucí předškolní výchovy se objevila ve školském zákoně z roku 1868. V roce 1872 došlo k rozdělení institucionální péče o předškolní děti na několik institucí. Patřily sem jesle, které byly určeny k péči o děti do tří let věku, dále mateřské školy, které poskytovaly předškolní vzdělávání, a také opatrovny, které sloužily jako sociální zařízení pro děti předškolního věku. Opatrovny zanikly během druhé světové války (Splavcová, Kropáčková, 2016).

2.1 Jesle

První české jesle byly založeny roku 1884 a jsou spjaté se jménem Marie Riegrové – Palacké, která byla dcerou Františka Palackého. Pomáhala nejchudším pražským rodinám a pod jejím vedením byly provozovány pro tyto děti mateřské školy a jesle. Zakládání jeslí souviselo s postupnou industrializací, kdy mužům kvůli zavádění strojové výroby klesaly výdělky a ženy tak musely nastoupit do práce, protože jeden plat pro uživení celé rodiny nestačil. Tyto původní jesle zajišťovaly především základní fyziologické potřeby a zaměřovaly se také na výchovu ke vlastenectví. Během druhé světové války u nás došlo ke snížení počtu jeslí a nově vznikaly dětské útulky. V 70. letech 20. století byly jesle legislativně vymezeny Ministerstvem zdravotnictví jako zvláštní dětská zařízení a byly rozčleněny do třech kategorií: podle délky provozu, podle zřizovatele a podle umístění v budovách. Délka provozu jeslí byla buď denní, týdenní či s nepřetržitým provozem. Podle zřizovatele se jesle dělily na územní, závodní a družstevní. A podle umístění v budovách se rozlišovaly jesle samostatné nebo společné zařízené s mateřskou školou. Právě tato společná zařízení jeslí a mateřské školy byla zřizována tam, kde samostatné jesle chyběly, byly pro děti od dvou let a působily zde zdravotní sestry. V roce 1977 byl

vydán i první „Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy“. První program pro práci v samostatných jeslích byl vydán již v roce 1964. Během 80. a 90. let 20. století již jesle získávaly mnohem přístupnější a vstřícnější charakter, než tomu bylo dříve. Proměnil se nejen samotný vzhled jeslí, ale i styl péče o děti, a to díky novým poznatkům například z vývojové psychologie, předškolní pedagogiky i medicíny (Kropáčková, Splavcová, 2017).

V sedmdesátých letech se hodně diskutovalo o vhodném věku dítěte ke vstupu do institucionální péče, a ačkoliv se nepodařilo omezit délku pobytu dítěte v jeslích, byl zvýšen věk dětí při vstupu do školy. V této souvislosti došlo v letech 1964 – 1968 k prodloužení mateřské dovolené do roka, poté do dvou a tří let života dítěte. Ovšem období, kdy matka pobírala peníze, zůstalo stejné, tedy 26 – 28 týdnů. Zbylou dobu mohla být matka s dítětem doma, ale bezplatně. K prodloužení mateřské dovolené na dva až tři roky s nárokem na mateřský příspěvek došlo mezi lety 1970 – 1971. V osmdesátých letech bylo běžné, že žena přerušila pracovní dráhou dvěma až třemi roky mateřské dovolené. V devadesátých letech se stal opět velmi diskutovaným tématem nástup malých dětí do institucionální péče. Převládal názor, že by dítě mělo být co nejdéle doma s matkou. V roce 2013 vznikla možnost prodloužení mateřské dovolené až na čtyři roky (Splavcová, Kropáčková, 2016).

V roce 2013 vydalo ministerstvo zdravotnictví prohlášení o ukončení provozování jeslí jako zdravotnického zařízení. Cílem této legislativní změny bylo to, že není nutné poskytovat zdravým dětem do tří let péči v režimu zdravotnického zařízení. Od té doby je provozování jeslí plně v kompetenci jejich provozovatelů a zřizovatelů. *„Obdobnou péči, která byla poskytována v jeslích, je možno poskytovat kupř. v režimu vázané živnosti dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších právních předpisů, „péče o děti do 3 let věku v denním režimu“ (MZČR, 2013).*

2.2 Mateřské školy

Jak již bylo zmíněno, vznik mateřských škol sahá až do 19. století, kdy vznikaly první opatrovny. Ve druhé polovině 19. století se v Čechách začaly objevovat první německé Kindergarten. V roce 1869 byla založena první česká mateřská škola v kostele u sv. Jakuba, o jejíž vznik se zasloužila Marie Riegrová, která chtěla zastavit poněmčování českých dětí. V roce 1872 byly mateřské školy oficiálně prohlášeny za instituci poskytující vzdělávání. Během 20. století došlo v rámci předškolního vzdělávání k významnému ovlivnění

reformním hnutím. V roce 1934 byly ujednoceny názvy v oboru správy mateřských škol, v mateřské škole již nepůsobily pěstounky ale učitelky mateřských škol. Po roce 1948 vyšel zákon o jednotné škole, docházelo k rozvoji mateřských škol a zlepšování podmínek pro děti. Po roce 1989 došlo k významné transformaci vzdělávání v MŠ, síť mateřských škol se začala rozšiřovat o církevní a soukromé MŠ, a začaly se objevovat různé alternativní směry předškolního vzdělávání (např. Montessori systém, Walfdorská pedagogika, projekt Začít spolu, Zdravá škola, Eko školky, lesní kluby) (Oprailová, 2016). V současné době existuje nejvíce veřejných MŠ, ty jsou zřizovány nejčastěji obcí, ale také krajem, státem nebo svazkem obcí. Dále existují soukromé a církevní MŠ (MPSV, 2018).

Po roce 1989 došlo v průběhu let ke zpracování strategických dokumentů, kde jsou zpracovány záměry a cíle vzdělávací politiky, díky kterým prošlo české školství významnými kvalitativními změnami. V roce 1999 vznikl usnesením vlády České republiky Národní vzdělávací program rozvoje vzdělávání v České republice (dále Bílá kniha). Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) tak chtělo zajistit rozvoj školství a ostatních vzdělávacích institucí prostřednictvím záměrů a rozvojových programů, které specifikovalo v Bílé knize. Samotný dokument byl po dlouhých analýzách a jednáních dopracován a schválen v únoru 2001. V tomto roce také vznikla první verze Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání (dále RVP PV), která byla v roce 2004 upravena do současné podoby. Tím došlo k významné změně kurikula, RVP PV obsahuje především hlavní pravidla, požadavky a podmínky pro institucionalizované předškolní vzdělávání. (Svobodová, 2010). Po roce 2004 se české mateřské školy potýkaly s nízkou kapacitou pro děti od tří let. Kvůli tomu, že byla rodinná politika nastavena příznivě pro využívání dlouhé rodičovské dovolené, školské zákony se nezabývaly o umístování dětí mladších tří let do institucionálních zařízení. Časem ale začala růst poptávka po místech i pro dvouleté děti začala výrazně převyšovat nabídku. Jako odezva na tuto situaci a podporu rodin, ve smyslu umožnění skloubení rodinného a profesního života zpracovalo MŠMT „Návrh na zařazení dětí od dvou let do mateřských škol“. Ten byl vládou České republiky přijat v roce 2010 (Splavcová, Kropáčková, 2016).

V roce 2014 vydalo MŠMT dokument „Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020“, kde se mimo jiné zabývalo i otázkami zvýšení kvality a dostupnosti předškolního vzdělávání. RVP PV byl v roce 2016 upraven v souvislosti s novelou

školského zákona č. 176/2016 Sb., která stanovila od ledna 2017 povinné předškolní vzdělávání pro děti, které dosáhnou do měsíce září pěti let. Dále pak stanovila změny v přednostním přijímání do MŠ, které se týká od září 2017 dětí starších čtyř let, od září 2018 dětí starších tří let a od roku 2020 se mělo týkat dětí od dvou let. Další úprava RVP PV proběhla začátkem roku 2017 a následně i začátkem roku 2018. V červnu roku 2018 byla přijata novela zákona, která povinné přijímání dvouletých dětí ruší (MŠMT, 2018)

Dvouleté děti v institucionálním zařízení nejsou v naší zemi opravdu nic nového. Velmi se ale změnil pohled na výchovu a vzdělávání dvouletých dětí u nás, v současné době je stěžejním tématem individuální osobnost dítěte. Jako problém však můžeme vnímat rychlé zrušení jeslí bez předchozí připravenosti mateřských škol na přijímání dvouletých dětí, a také to, že v určité chvíli byla najednou poptávka po místech pro dvouleté mnohem vyšší než nabídka. S přijímáním dvouletých dětí do mateřských škol souvisí mnoho změn, které jsou mimo jiné předmětem bakalářské práce a budou více rozebrány v praktické části.

2.3 Jiné možnosti výchovy a vzdělávání dětí

V současné době existuje v České republice několik možností zajištění péče o děti mladších dvou let. Jde tedy o již zmíněné mateřské školy, přičemž převládají veřejné MŠ. Nejčastěji jsou zřizovány obcí, dále ale také krajem, státem nebo svazkem obcí. Dalšími zřizovateli MŠ mohou být soukromé subjekty či církve. Po tom, co byly zrušeny jesle jako zdravotnické zařízení, většina jeslí v ČR zanikla. Ty, které zůstaly, se ale musely přeměnit v jiné zařízení, buď se staly živností péče o děti, nebo také často dětskými skupinami. V Plzni v současné době existují dvoje jesle. Dále existují tzv. mikrojesle (MPSV, 2018).

2.3.1 Dětské skupiny

Dětské skupiny jsou poměrně nová zařízení a podléhají zákonu 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů. Poskytovatelem této služby mohou být: zaměstnavatelé, obce a kraje, státní neziskové organizace či vysoké školy. Poskytovatel musí dosáhnout potřebné kvalifikace pro provoz této činnosti. Dětskou skupinu smí navštěvovat děti od jednoho roku do zahájení povinné školní docházky. Provoz dětských skupin je pravidelný, v pracovní dny a to nejméně šest hodin denně. Maximální počet dětí je stanoven na 24 dětí, zpravidla to ale bývá méně. Co se týká stravování, není povinností dětské skupiny zajistit stravu pro děti. Finanční

náročnost pro rodiče dětí záleží na konkrétní situaci dané dětské skupiny, někde může poskytovatel požadovat plné uhrazení nákladů, někdy jen částečné či žádné. Kontrola provozu a činnosti dětských skupin spadá pod Státní úřad inspekce práce (MPSV, 2018).

2.3.2 Mikrojesle

Služba zvaná „mikrojesle“ není zatím v České republice legislativně ukotvena. V současné době probíhá ověřování této služby v rámci projektu Ministerstva práce a sociálních věcí (dále MPSV). Mikrojesle poskytují péči o děti v rozmezí šesti měsíců až čtyř let věku dítěte, v maximálním počtu čtyř dětí. Provoz mikrojeslí je pravidelný, ve všední dny minimálně 8 hodin denně. Provozovatelem může být obec, nezisková organizace, právnické osoby, které vykonávají školskou činnost v partnerství s obcí, či pečující osoba v domácnosti, přičemž může mít zároveň v péči maximálně dvě vlastní děti. Podle aktuálních údajů vzniklo doposud v České republice 72 mikrojeslí, jejichž zřizovatelem jsou převážně spolky. Mikrojesle vznikly ve všech 14ti krajích s výjimkou jednoho (MPSV, 2018).

2.3.3 Další možnosti péče

Dále existuje volná nebo vázaná živnost. Volnou živnost vymezuje zákon 455/1999 Sb. O živnostenském podnikání, volné živnosti - *Poskytování služeb pro rodinu a domácnost a Mimoškolní výchova a vzdělávání*. Oprávnění k volné činnosti může mít osoba starší 18 let, přičemž není požadováno profesní vzdělání. Služba se může realizovat v domácnosti dítěte i poskytovatele. Časová hranice poskytování služby není stanovena. Výhodou je možnost péče o děti v raném věku a časová flexibilita – po domluvě. Nevýhodou je finanční náročnost a obtížná kontrola kvality péče.

Vázanou živnost vymezuje zákon 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, vázaná živnost - *Péče o děti do tří let v denním režimu*. Vázaná živnost v rámci péči o děti požaduje splnění určité odborné kvalifikace. Bývá pevně stanovená doba provozu zařízení a prostory poskytovatele služby podléhají bezpečnostní a hygienické kontrole. Tuto živnost využívají nejčastěji obce, které dříve provozovaly jesle, či další soukromé subjekty. V soukromých subjektech hradí náklady převážně rodiče, pokud je zřizovatel obec, podílí se na nákladech z velké části i ona. Nevýhodou pro zřizovatele jsou zejména vysoké počáteční náklady (Splavcová, Kropáčková, 2016).

V současné době je poměrně náročné vybrat kvalitní a zároveň finančně dostupné zařízení pro nejmenší dítě, máme-li na mysli výběr z těchto ostatních typů zařízení. Často není zajištěna dostatečná kontrola kvality poskytované služby a mnohdy ani profesní kompetence poskytovatele. Velkým problémem pro rodiče bude nejspíš zvláště finanční náročnost daných služeb.

3 Zahraniční zkušenosti v předškolním vzdělávání

Problém optimálního věku dítěte pro nástup do mateřské školy řeší i společnosti jiných států. Zaměříme se především na tuto problematiku v sousedním Německu. Otázkou optimálního věku dítěte pro zahájení předškolního vzdělávání se zabývá mnoho odborných zahraničních článků a publikací. Ty popisují různé teorie, které vycházejí z vědeckých studií a výzkumů a opírají se o rozličná psychologická a sociální fakta a teorie. Uvedeme si některé z nich, které byly publikovány v Německu během posledních let. Dále si uvedeme současnou situaci předškolního vzdělávání a rodinné politiky některých států Evropské unie, a to našich sousedních států.

3.1 Teorie o výchově a vzdělávání dvouletých dětí

První teorie se opírá o tzv. „vazby“ mezi dítětem a pečující osobou. Už kojeneček se díky soucitné a stabilní péči naučí, že jeho vnější projevy vnitřní spokojenosti nebo naopak stísněnosti jsou předvídatelným způsobem určitou osobou jemu nakloněnou vnímány a uspokojeny. Tento zvláštní vztah mezi dítětem a jeho rodičem (nebo osobou, která je mu stále nablízku) je označováno jako „vazba“. Pro vznik jisté vazby je důležitá kontinuita výchovného vedení. Existuje biologická přirozená schopnost a dokonce nutnost této vazby, která ale může být u každého dítěte velmi rozdílná. Vazba k matce, otci či jiné důvěrné osobě sice má podobné vnější projevy (volání, pláč, následování), vlastní kvalitou se však liší. Emocionální zkušenosti prožité s osobou, která dítěti poskytuje tuto vazbu, se ukládají a utvářejí určitý vnitřní model. Z tohoto modelu vycházejí pak postoje a očekávání i k ostatním lidem v průběhu dalšího života dítěte. Děti, kterým se dostalo pevné vazby, jsou odolnější vůči frustraci, mají lepší koordinační schopnosti, lépe řeší problém, jsou přátelštější a otevřenější vůči cizím lidem, s konflikty se vypořádají samostatněji a lépe. Naopak nejistá vazba je pro dítě rizikovým faktorem. Předčasná ztráta vazby nebo psychická nepřístupnost důvěrné osoby může vést k ovlivnění sociálně-emocionálního vývoje dítěte, které se v dalším životě projevuje zejména v zátěžových situacích. Od šestého měsíce do třetího roku života se dítě může takto vázat jen na několik málo osob. Právě pro dvouleté děti je typické, že se v určitých časových intervalech během hry otáčejí ke své důvěrné osobě, aby se ujistily, že je stále v jejich blízkosti. Právě z tohoto důvodu oné vazby je doprovázení a výchova dítěte do tří let mimo rodinné prostředí spojena s určitým rizikem narušení vazby. Odloučení dítěte od

své důvěrné osoby může pociťovat jako stresovou situaci. Aby se tak nestalo, je důležité, aby dítě v novém prostředí získalo novou důvěrnou osobu – zde je jí učitelka MŠ. Pro optimální průběh tohoto procesu je zapotřebí, aby dítě bylo integrováno postupně, pomalu a co možná nejvíce individuálně (Kita, 2006).

Stejnou problematikou se zabývala i německá psycholožka Lieselotte Ahnert, která se specializovala především na časný vývoj dětí. Spolupracovala na **rozsáhlé studii časně výchovy (známe pod zkratkou NICHD)**, do které bylo v roce 1991 zapojeno na 1000 novorozenců. Hlavním cílem tohoto projektu bylo zjistit nejlepší způsoby výchovy malých dětí. Interpretace výsledků byla však v mnoha ohledech složitá. Ukázalo se však, že výsledky se lišily v rámci skupin dětí z velkých státních MŠ a skupin dětí z malých soukromých zařízení. Proto Ahnertová poukazuje především na kvalitu předškolního zařízení jako na rozhodující faktor. Stejný názor vyjádřil i jeden z dalších iniciátorů NICHD – psycholog Jay Belsky, který na otázku rodičů, zde je dobré pro malé dítě být vychováno již od útlého věku v mateřské škole, odpovídal protiotázkou: „Je pro zdraví člověka dobré nebo špatné stravovat se mimo domov v restauracích?“ Odpověď pak obvykle zněla, že záleží na tom, jak se v dané restauraci vaří, co si člověk objedná, apod. Aplikováno zpět na otázku výchovy dítěte – výchova malého dítěte v MŠ je tehdy dobrá, pokud dítě naváže dobrý vztah/vazbu s učitelkou, která je schopná správně reagovat na jeho potřeby (Der Tagespiegel, 2012).

Další studii, která se zabývala tímto tématem, **bylo zjišťování hladiny stresu u dětí na základě měření stresového hormonu – kortizolu** u nejmenších dětí v zařízeních předškolního typu. Ukázalo se, že pobyt nejmenších dětí v MŠ, je pro ně jednoznačně výzvou a stresovou záležitostí, nicméně hodnoty hladiny hormonu zůstávaly ve většině případů uvnitř tolerované variační šíře. U velmi citlivých dětí byla situace poněkud jiná, z čehož jednoznačně vyplynulo, že u těchto jedinců by uvedení do této nové životní situace, kterou je pobyt v mateřské škole, měl probíhat zvlášť opatrně. Na druhé straně i do jisté míry zvýšené nároky jsou běžnou součástí života a zároveň stimulují vývoj. Jen v případě, že tyto pro dítě příliš vysoké nároky a tlak trvají příliš dlouho, může dojít k oslabení imunitního systému a dalším negativním vlivům např. zhoršení paměti, schopnosti koncentrace (Der Tagespiegel, 2012).

Někteří psychologové doporučují vstup dítěte do mateřské školy od věku dvou, lépe tří let. Jiní naopak vidí jako optimální ještě pozdější nástup (Psychologie Magazin, 2013). Bez ohledu na výsledky studií se nakonec musí každý rodičovský pár rozhodnout sám, kdy své dítě do mateřské školy umístí. To co je obvykle především zohledňováno, jsou zcela jiné faktory, a to finanční situace, společenské okolnosti (kariéry, obtížný návrat do zaměstnání). Jestliže se rodiče rozhodnou pro brzký nástup svého dítěte do MŠ, je jakožto „náhrada“ důležitý dostatek společně stráveného času. Jestliže se rodiče rozhodnou zůstat se svým dítětem déle doma, mohou být chybějící sociální interakce s dětmi stejného věku nahrazeny na dětských hřištích, v různých mateřských centrech (Psychologie Magazin, 2013).

Stejně tak jako u nás, ani v zahraničí se vědci a psychologové neshodují na optimálním věku dětí pro nástup do mateřské školy. Objevují se studie, které buď upřednostňují pozdější nástup dítěte do MŠ, nebo naopak vyvracejí nepříznivý vliv nástupu časného. Neexistuje však jednotná teorie a jak bylo zmíněno v článku v Psychologie magazin, nakonec jsou to sami rodiče, kteří musí udělat konečné rozhodnutí. Domníváme se, že významnou roli hraje i rodinná politika daného státu. Proto bychom se v dalším textu zaměřili na situaci v jednotlivých zemích Evropské unie (především u našich sousedních států) a na to, jak jsou nastaveny podmínky pro rodiny z hlediska mateřské dovolené, rodičovské a rodičovských dávek.

3.2 Situace předškolní výchovy v zahraničí

V jednotlivých zemích Evropské unie je jinak propracovaný systém rodinné politiky. Ten zahrnuje dobu a výši rodičovské dovolené, podporu žen s dětmi v uplatnění na pracovním trhu a strukturu předškolní výchovy. Česká republika má ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi velmi dlouhou rodičovskou dovolenou – až do čtyř let věku dítěte. Ta je ve většině ostatních zemí podstatně kratší. (Splavcová a Kropáčková, 2016)

V Německu je délka mateřské dovolené stejná jako v České republice. Délka rodičovské dovolené a délka vyplácení rodičovského příspěvku se liší. Rozlišuje se tzv. „Elternzeit“ – rodičovská dovolená jako taková, tedy doba, kdy má rodič nárok na uvolnění z pracovního života pro rodiče z důvodu péče a výchovy dítěte. Délka rodičovské dovolené je stanovena v Německu maximálně do tří let věku dítěte. Existuje i možnost vybrat si část rodičovské

dovolené mezi 3. a 8. rokem dítěte. V době rodičovské dovolené je zaměstnanec „uvolněn“ ze zaměstnání, nemusí pracovat, ale také nedostává od svého zaměstnavatele žádnou mzdu. Má však nárok zažádat o tzv. Elterngeld – rodičovský příspěvek. Elterngeld slouží jako určitá finanční náhrada pro případ nižších příjmů rodičů, kteří po narození dítěte pracují méně nebo vůbec. Základní typ rodičovského příspěvku nemusí však korelovat s délkou rodičovské dovolené, neboť se vyplácí nanejvýš do 12. měsíce života dítěte (v některých případech do 14. měsíce) (BMFSJ, 2018).

V Německu je přes 50 000 zařízení předškolního typu – v závislosti na věku dětí, která tyto zařízení navštěvují, se rozlišují mateřské školy a dětské jesle. V jednotlivých spolkových zemích jsou mnohé rozdíly mezi zařízeními. Obecně většinou platí, že v jeslích jsou děti do tří let, od tří jsou pak děti v mateřských školách. Co se týká délky denního provozu, rozlišují se v rámci MŠ tři různé formy: zařízení otevřená polovinu dne – tedy buď dopolední či odpolední, zařízení s prodlouženou dobou přes poledne a zařízení, která jsou v provozu celý den až do pozdních odpoledních hodin – právě ty se někdy v Německu nazývají „Kita“. S ohledem na zřizovatele mateřských škol je v Německu asi 33% zřizováno obcemi a městy. Zhruba dvě třetiny jsou pak zřizovány tzv. „volnými“ zřizovateli. Náklady na provoz jsou pak hrazeny v různém podílu z příspěvků rodičů a ze sponzorských darů. Tato zařízení se dělí na církevní, charitativní, soukromé, MŠ v rámci spolků a MŠ vzniklé z iniciativy rodičů. (Kita, 2006)

Rodičovská dovolená se v **Rakousku** označuje jako „Elternkarenz“. Začíná po skončení mateřské dovolené (z pravidla tedy 8 týdnů po porodu dítěte). Její nejkratší doba jsou dva měsíce a maximálně dvakrát se může rozdělit mezi matku a otce dítěte. Zaměstnanec starající se o dítě má právo na ochranu před výpovědí či propuštěním ze zaměstnání (samozřejmě pokud má v té době uzavřenou platnou pracovní smlouvu) maximálně do dovršení 2. roku věku dítěte. Během „Elternkarenz“ nedostává zaměstnanec plat, má však nárok zažádat o tzv. „Kinderbetreuungsgeld“. Pro děti narozené do 28. 2. 2017 platilo, že si rodiče mohli vybírat z pěti různých modelů rodičovského příspěvku. První model byl závislý na dosavadním příjmu rodičů dítěte, další čtyři modely byly tzv. paušální. Pro rodiče dětí narozených od 1. 3. 2017 platí možnost volby mezi rodičovským příspěvkem závislým na dosavadním příjmu rodičů dítěte nebo tzv. Kinderbetreuungsgeldkonto. Pokud si rodiče vyberou nově zavedené „Konto“ mohou si sami určit, jak dlouho chtějí

pobírat rodičovský příspěvek, i zde však existují jistá omezení a možnosti (Arbeitskammer, 2017)

V Rakousku se zařízení předškolního typu také dělí v závislosti na věku dětí, které je navštěvují. Opět jsou zde rozdíly v rámci jednotlivých spolkových zemí. V Rakousku je přes 60 % těchto zařízení státních, zřizovaných v rámci obcí a měst. Zbytek zařízení tvoří pak zařízení zřizovaná církvemi, spolky, soukromými osobami či firmami. Děti se zvláštními potřebami mohou navštěvovat některé speciální školky – např. zdravotní, zaměřené na integraci, bilingvní, atd. Od září 2010 platí v Rakousku povinnost pro všechny děti, které dovrší do 31. srpna pěti let, aby navštěvovali některé ze zařízení předškolního typu a to minimálně 16 až 20 hodin týdně. Rakousko nabízí v závislosti na věku dětí také v principu dva základní typy zařízení – jesle a mateřské školy. Jesle navštěvují děti do dovršení třetího roku života, jsou obvykle v provozu po celý den a otevřeny po celý rok. V MŠ jsou děti od tří let až do začátku povinné školní docházky. V Rakousku jsou poměrně rozšířené tzv. Kindergruppen. Vyznačují se tím, že rodiče mají vyšší podíl spoluodovědnosti na výchově svých dětí, mohou se více vyjadřovat a rozhodovat o některých organizačních a strukturních záležitostech. Děti jsou obvykle ve věkově smíšených malých skupinkách, do maximálně 10 dětí na skupinu. Další možnou formou jsou pak tzv. Tagesmütter/Tagesväter – ti se starají o děti většinou ve svých domácnostech společně s dětmi vlastními. Tato možnost získává v posledních letech na oblibě. Je však důležité zdůraznit, že tito „vychovatelé“ musí mít potřebnou kvalifikaci (Arbeitskammer, 2017).

Na **Slovensku** platí, že délka mateřské dovolené je 34 týdnů, pro matky samoživitelky je doba mateřské stanovena na 37 týdnů a pokud žena porodí dvě a více dětí, má nárok na mateřskou v rozsahu 43 týdnů. Obvykle žena nastupuje na mateřskou 6 týdnů před termínem porodu. Po skončení mateřské dovolené má žena nebo muž nárok požádat zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou. Ten je ze zákona povinen této žádosti vyhovět a poskytnout rodičovskou dovolenou v rozsahu, o jaký rodič požádá, maximálně však po dobu do dovršení tří let věku dítěte. Pokud je dítě ve špatném zdravotním stavu a vyžaduje zvláštní péči a režim, mohou rodiče na Slovensku zažádat o rodičovskou dovolenou až do šesti let věku dítěte. Během rodičovské dovolené mají rodiče za stanovených podmínek nárok na čerpání rodičovského příspěvku. Výška rodičovského

příspěvku pro rok 2019 byla stanovena na 220,7 Euro měsíčně. Pokud mají rodiče dvě a více současně narozených dětí, zvyšuje se suma o 25 % na každé dítě (Slovensko, 2019).

Mateřské školy na Slovensku přijímají děti na základě písemné žádosti zákonného zástupce předložené řediteli společně s potvrzením o zdravotním stavu dítěte. Děti jsou přijímány po dovršení dvou let. Většina MŠ nabízí možnost tzv. adaptačního procesu, kdy rodič své dítě přivádí na nejprve jednu hodinu, později dvě hodiny a maximálně na čtyři hodiny. Do jednotlivých tříd v mateřské škole se zařazují děti stejného nebo rozdílného věku. Počet dětí ve třídě je přesně stanoven ve vyhlášce ministerstva školství Slovenské republiky o mateřských školách. Maximální počty dětí ve třídě jsou odvozeny od jejich věku. Do třídy, ve které jsou děti mladší tří let, může být zařazeno nejméně pět a nejvíce deset dětí (MINV, 2019).

Ženy v **Polsku** mají nárok na mateřskou a následně rodičovskou dovolenou a to při porodu jednoho dítěte v délce maximálně 32 týdnů, při současném porodu 2 a více dětí maximálně 34 týdnů. Během rodičovské dovolené mají rodiče nárok na čerpání rodičovského příspěvku. Ten činí 100 % výdělku po dobu prvních 6 týdnů (8 týdnů v případě narození 2 a více dětí současně) a 60 % po zbylou dobu. Po vyčerpání mateřské a rodičovské dovolené je možné nastoupit na neplacenou tzv. „výchovnou dovolenou“, jejíž maximální doba čerpání je 36 měsíců. První měsíc z této doby je určen výlučně pro druhého rodiče, nejdéle však do dosažení 6 let věku dítěte (Eures-triregio, 2019).

V Polsku je předškolní výchova prvním stupněm vzdělávacího systému. Existují dva základní typy předškolního vzdělávání, a sice vlastní předškolní zařízení (mateřské školy) a předškolní třídy při základních školách. Předškolní výchova je určena dětem od 3 do 6 let. Povinnost přijmout dítě do mateřské školy je stanovena na jeden rok u šestiletých dětí. Naprostá většina mateřských škol je zřizována místními úřady (82 %), zbytek je zřizován soukromými institucemi, církvemi či neziskovými organizacemi (Alvit, 2015).

Po České republice, kde je možnost čerpání rodičovské dovolené (a tedy i rodičovského příspěvku) až do čtyř let věku dítěte, je ve srovnání se sousedními státy nejdelší možnost čerpání rodičovského příspěvku na Slovensku, naopak nejkratší v Polsku. V sousedních zemích převažuje vzdělávání dětí v mateřských školách pro děti od tří let, pro mladší děti je zajištěna výchova převážně v jeslích. Avšak na Slovensku jsou do MŠ přijímány děti již

od dvou let a velmi dobře zde funguje adaptační proces, který je důležitý pro nástup dítěte do nového zařízení. Dále jsou výrazně sniženy počty dětí ve třídách a je omezena doba pobytu dvouletého dítěte v MŠ maximálně na čtyři hodiny, což by mohlo být inspirující i pro české MŠ.

4 Podmínky výchovy a vzdělávání se zaměřením na dvouleté děti

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) určuje hlavní podmínky, pravidla a požadavky pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Je základním východiskem pro tvorbu a uskutečňování školních vzdělávacích programů, určuje hlavní rámec pro plánování vzdělávání, zároveň je ale otevřený pro školu, učitele i děti (RVP PV, 2016). Z hlediska zařazování dvouletých dětí do MŠ tvoří podmínky vzdělávání jednu nejdůležitějších částí RVP PV. Začátkem roku 2017 byl vydán „Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole“. Cílem tohoto dokumentu je především poukázat na odlišnosti související s předškolním vzděláváním dvouletých dětí a poskytnout vodítka k tomu, jakým způsobem nastavit optimální podmínky pro výchovu a vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let v MŠ (MŠMT, 2017).

Věcné podmínky se týkají především vhodnosti a výběru hraček s ohledem na bezpečnost dvouletých dětí. Záleží také na tom, zda se jedná o třídu homogenní či heterogenní a podle toho zvolit přístupnost hraček (uzavíratelné skříňky, umístění některých hraček na vyšších místech apod.). Je na posouzení každého učitele, zda je didaktická pomůcka či hračka vhodná pro dvouleté dítě, mimo jiné lze tyto informace vyhledat například i na internetu. V každém případě nejsou pro malé děti vhodné hračky s malými díly, neboť zde hrozí vdechnutí (MŠMT, 2017). Naopak je vhodné zařadit dětské kočárky, větší auta, jednoduché stavebnice rozvíjející manipulační schopnosti, vhodné knihy či leporela podporující čtenářskou pregramotnost. Není vhodné nechávat všechny hračky pro malé děti volně přístupné, působí to rušivě a může to vést až ke ztrátě zájmu o dané předměty. Pro pobyt na zahradě je vhodné pořídit větší počet dětských „odrážedel“, které rozvíjí přirozenou pohybovou aktivitu (Splavcová, Kropáčková, 2016). Na školní zahradě je také třeba dbát na využívání odpovídajícího vybavení (např. skluzavek, průlezek) vzhledem k věku dětí. S menším věkem a tudíž i vzhledem dětí dále souvisí i požadavky na sedací nábytek. Celkové prostředí MŠ musí poskytovat dostatečný a zároveň bezpečný prostor pro volnou hru a pohyb dětí (MŠMT, 2017).

V souvislosti se zařazováním dvouletých dětí do MŠ upravují právní předpisy také hygienické podmínky pro provoz škol. V případě, že mateřská škola doplní vybavení o

dětské nočníky, je nutné zajistit i jejich vhodné uložení, možnost mytí a desinfekce. V souvislosti s používáním jednorázových plen musí být splněny podmínky a právní předpisy, které stanovují, jak nakládat s biologickým odpadem (MŠMT, 2017).

S **životosprávou** úzce souvisí i úprava denního režimu v souvislosti s naplňováním potřeb aktivity, spánku a odpočinku nejmenších dětí. Dvouleté děti mají oproti tříletým dětem zvýšenou potřebu odpočinku, dříve se unaví, nevydrží se soustředit u jedné činnosti delší dobu a na jednotlivé činnosti potřebují více času a většinou i pomoc dospělého. Mladší děti je také nutné vybízet k dodržování pitného režimu a udržování osobní hygieny. Malé děti si tyto potřeby během hry a často neuvědomí včas. V posílení těchto návyků je vhodné již od začátku roku využívat frontální formu v pravidelných časových intervalech (Splavcová, Kropáčková, 2016).

Pro dvouleté dítě bývá mateřská škola zpravidla první institucí, kde se musí adaptovat na daný režim. Přitom je velmi důležité, aby byly u dítěte zajištěny vyhovující **psychosociální podmínky**, tedy aby se dítě cítilo bezpečně, spokojeně a jistě. Je zde především důležitá dobrá spolupráce s rodinou, dále vhodný pravidelný denní režim, který respektuje individuální potřeby dítěte (dostatek času na stravování, realizaci činností, odpočinek) (MŠMT, 2017).

Změny v **organizaci vzdělávání** dvouletých dětí opět úzce souvisí s tím, že dítě mladší tří let potřebuje na jednotlivé činnosti více času, dokáže se soustředit jen chvíli a rychle se unaví, jak již bylo zmíněno výše. Dvouleté dítě dále potřebuje během hry podněcovat a ukazovat možnosti, špatně vyhledává hru samo. Činnosti, které lze se staršími dětmi provádět skupinově, musí být s dvouletými dětmi většinou realizovány individuálně popř. ve dvojicích. Dále není vhodné spojování tříd, pokud jsou přítomny dvouleté děti (Splavcová, Kropáčková, 2016). Vyhláška o předškolním vzdělávání s účinností od září roku 2020 stanoví, že ve třídě, kde se vzdělávají pouze děti mladší tří let, může být minimálně dvanáct a maximálně 16 dětí. Dále tato vyhláška stanoví, že za každé dítě, které nedovršilo třetí rok, se ve třídě sníží stav o dvě děti. Tímto způsobem půjde snížit nejvyšší počet dětí ve třídě nejvýše o šest dětí (MŠMT, 2017).

V **řízení mateřské školy** není v souvislosti se vzděláváním dvouletých dětí mnoho rozdílů. Ředitel/-ka musí znát odlišnosti v potřebách dětí a umožnit přizpůsobení denního režimu daným potřebám. Velkou pozornost je dále třeba věnovat **personálnímu a**

pedagogickému zajištění MŠ. Mateřská škola může zažádat o personální posílení prostřednictvím projektu - „Šablony pro MŠ“. Tímto způsobem lze získat školního asistenta, školního psychologa, speciálního pedagoga popř. chůvu, která pomáhá především s péčí o dvouleté děti. Chůva musí splňovat kvalifikační požadavky pro danou profesní kvalifikaci a mateřská škola o ni může zažádat v případě, že školu navštěvují minimálně dvě dvouleté děti, které dovrší věku tří let až ve druhém pololetí školního roku. Hlavní náplní práce chůvy je především zajištění bezpečnosti a individuálních potřeb dítěte a také pomoc v oblasti sebeobsluhy. Je také třeba dbát na kvalifikovanost pedagogů, vysokoškolské vzdělání pedagogů mateřských škol je více než vhodné, nicméně zkušenosti hrají také velkou roli. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ukládá pedagogickým pracovníkům povinnost celoživotního vzdělávání. V rámci dalšího vzdělávání je vhodné věnovat se zvláště problematice výchově dvouletých dětí. MŠMT připravilo „Standard vzdělávacího programu pro práci s dětmi méně než tříletými v mateřských školách“, podle něhož budou vzdělávací instituce poskytovat další vzdělávání v této oblasti (MŠMT, 2017)

Spoluúčast rodičů má ve výchově a vzdělávání dvouletých dětí zásadní význam. Vhodná spolupráce s rodinou dítěte je jedním z nejdůležitějších předpokladů úspěšného vzdělávání nejmenších dětí. Nástup dítěte do mateřské školy je nová situace jak pro dítě, tak i pro jeho rodiče, a v obou případech je nutná postupná adaptace. Důležité je již od začátku budovat vzájemnou důvěru mezi učiteli a dětmi, ale i mezi učiteli a rodiči. Počátky dobré spolupráce mezi školou a rodiči by měly začínat mnohem dříve, než dítě začne MŠ navštěvovat. Rodiče se mohou o dané MŠ dozvědět prostřednictvím webových stránek, navštívit dny otevřených dveří, některé školy vydávají vlastní časopisy nebo pořádají nejrůznější akce pro veřejnost. Méně časté, ale velmi efektivní formy spolupráce mateřské školy s rodičovskou veřejností jsou například seznamovací dopoledne pro rodiče nových dětí na začátku školního roku. V průběhu školního roku jsou oblíbené a žádoucí nejrůznější akce pro rodiče s dětmi, které pozitivně ovlivňují spolupráci MŠ s rodinou. Co se týká adaptace dítěte na začátku školního roku, některé MŠ umožňují rodičům být v prvních dnech s dítětem ve třídě. Toto téma je ale stále velmi diskutované (Splavcová, Kropáčková, 2016).

V souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do MŠ je hlavním tématem zajištění vhodných podmínek a bezpečnosti při vzdělávání. Dvouleté děti jsou v mnoha oblastech nevyzrálé a je třeba věnovat zvýšenou pozornost uspokojování jejich specifických potřeb. Byla již vydaná platná legislativa, která se tímto tématem podrobně zabývá. Domníváme se, že v budoucnu mohou přijít další úpravy, reagující na aktuální potřeby současné doby.

5 Teoretická východiska pro praktickou část

V první části práce jsme porovnávali vývoj dítěte dvouletého a tříletého zejména v oblastech jemné a hrubé motoriky, kognitivního vývoje a vývoje řeči, emočního a sociálního vývoje a také vývoje hry. Srovnávali jsme názory několika psychologů na danou problematiku. Tato kapitola nám pomohla poznat zásadní rozdíly ve vývoji dvouletých dětí od dětí předškolního věku, se kterými souvisí odlišná metodika práce s dvouletými dětmi v mateřské škole. Jedná se například o nevyzrálou nervovou soustavu, dvouleté dítě nevydrží delší dobu vykonávat stejnou činnost, dále ještě není dobře vyvinuta jemná a hrubá motorika, která souvisí například s chůzí po schodech či se samostatností v oblasti oblékání a hygieny. Tato kapitola nám dále nastiňuje možná úskalí ve výchově dvouletých dětí v MŠ, kterými mohou být například separační úzkost.

Druhá kapitola se zabývá vývojem institucionální péče pro děti do tří let u nás. Zahrnuje pohled do minulosti a popisuje souvislosti, které vedly k zařazení dvouletých dětí do mateřských škol. Dále popisuje současné dokumenty a platnou legislativu, podle které se uskutečňuje výchova a vzdělávání dětí v MŠ. Nejvýznamnějším dokumentem, který popisuje pravidla, požadavky a podmínky pro institucionalizované předškolní vzdělávání, je především RVP PV, ze kterého vycházíme i v metodologické části. Druhá kapitola dále zmiňuje další možnosti výchovy dvouletých dětí u nás.

Třetí kapitola nahlíží na výchovu dvouletých dětí z globálnějšího hlediska, a to především ve srovnání se zkušenostmi jiných států. V této kapitole uvádíme pro zajímavost různé zahraniční teorie o výchově dvouletých dětí, které pojednávají o faktorech, které je třeba zohledňovat při zařazování dvouletých dětí do institucionálních zařízení. Dále se zde seznámíme s problematikou výchovy nejmenších dětí v sousedních státech, přičemž nám může být inspirací pro praktickou část například osvědčený adaptační proces ve slovenských MŠ.

Zásadní kapitolou pro vypracování praktické části bakalářské práce je kapitola čtvrtá, která pojednává o podmínkách vzdělávání se zaměřením na dvouleté děti. Tato kapitola se opírá především o „Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v MŠ“. Jsou zde rozebrány jednotlivé podmínky vzdělávání, a jejich konkrétní aplikace při výchově dvouletých dětí v MŠ. Samotné uplatnění jednotlivých změn v podmínkách vzdělávání velmi úzce souvisí s odlišnou metodikou práce s dvouletými dětmi. V praktické části

bakalářské práce se pak zaměříme především na konkrétní změny v praxi mateřských škol a blíže analyzujeme například věcné podmínky vzdělávání.

6 Výzkumná sonda do praxe mateřských škol

V praktické části práce se budeme zabývat výzkumem, jehož cílem je především zjistit postoje učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí. Jako výzkumnou metodu použijeme dotazník. Nejprve stanovíme dílčí cíle a výzkumné otázky, charakterizujeme výzkumný vzorek a vysvětlíme některé pojmy, které použijeme v dotazníku. Následně popíšeme výzkumnou metodu, kterou jsme si vzhledem k cílům stanovili, abychom získali potřebná data pro výzkum. Dále popíšeme výsledky výzkumného šetření a nakonec interpretujeme získaná data vzhledem k cílům práce.

6.1 Stanovení dílčích cílů a výzkumných otázek

Hlavním cílem práce je zjistit postoje učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí. Dále si stanovíme dílčí cíle. Zaprvé chceme zjistit, zda se liší postoje učitelů/-ek veřejných a soukromých mateřských škol k výchově a vzdělávání dvouletých dětí. Dále chceme zmapovat změny v oblasti podmínek vzdělávání, které souvisí s přítomností dvouletých dětí v mateřských školách, a zjistit materiální zabezpečení veřejných a soukromých mateřských škol pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí. Nakonec chceme zjistit, jaké jsou odlišnosti v metodice práce s dvouletými dětmi oproti dětem tříletým.

Na základě dílčích cílů jsme vymezili výzkumné otázky, které konkretizují dané oblasti výzkumu.

- Liší se výrazně postoje učitelů/-ek veřejných a soukromých mateřských škol k výchově a vzdělávání dvouletých dětí?
- Jaké změny v oblasti podmínek vzdělávání souvisí s přítomností dvouletých dětí v mateřských školách a jsou veřejné a soukromé mateřské školy dostatečně materiálně vybavené pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?
- V čem je odlišná metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?

6.1.1 Vysvětlení pojmů

V dotazníku pro účely této bakalářské práce se objevují některé pojmy, které mohou být použity v různých souvislostech. V následující kapitole dané pojmy pro upřesnění blíže vysvětlíme.

Výzkumné šetření budeme provádět jak ve veřejných, tak v soukromých mateřských školách a odpovědi respondentů budeme navzájem porovnávat. Zajímá nás tedy dělení předškolního zařízení dle zřizovatele, neboť se od něj dále dovíjí platná legislativa. Průcha (2012) uvádí základní dělení a rozdíly mezi školami státními a nestátními. Jako **státní školy (veřejně spravované, veřejně vlastněné)** označuje školy, které jsou zřizovány nějakými orgány státní správy. V České republice se jedná o školy zřízené obcí, krajským úřadem či ministerstvem. Vztahuje se na ně školský zákon a s ním související předpisy. Tyto mateřské školy jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení a řídí se základním legislativním dokumentem, kterým je školský zákon. Jako **nestátní (soukromé) školy** označuje školy, které jsou zřizované jinými zřizovateli než státními (veřejnými) orgány. Tyto školy mohou využít možnosti školského zákona a mít status školské právnické osoby. Vzhledem k další legislativě je pro nestátní předškolní zařízení zásadní, zda je daná škola zapsána do rejstříku škol a školských zařízení. V případě zapsání školy do školského rejstříku se pak musí daná škola převážně řídit stejnými provozními předpisy a pravidly jako státní mateřské školy. Za výhodu můžeme považovat nárok na přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu. Pro náš výzkum nás zajímají tedy školy státní (veřejné) a školy nestátní (soukromé), které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení.

Dále rozlišujeme homogenní a heterogenní třídy v MŠ. Máme na mysli homogenní a heterogenní třídy dle věkového uspořádání. Každé z těchto uspořádání má svá specifika. Jako **věkově homogenní** označujeme **třídu**, která je složená ze žáků stejného věku (Průcha, Walterová, Mareš, 2003). Zpravidla jsou tedy utvořeny třídy pro děti ve věku: 2-4 roky, 4-5 let a 5-6 let (v případě odkladu školní docházky pro děti do věku 7 let). Tento typ uspořádání se více přibližuje školskému uspořádání. Za **věkově heterogenní třídu** považujeme naopak třídu, kde jsou děti smíšeného věku, a to zpravidla děti od 2 do 6/7 let. V tomto typu třídy mohou být například sourozenci a považuje se za bližší rodinnému a společenskému modelu. Tento typ třídního uspořádání převažuje například na vesnicích, kde jsou ředitelé limitováni počtem dětí a nemohou se záměrně rozhodnout pro vytvoření homogenní či heterogenní třídy.

Zásadní pro tvorbu dotazníku byly **podmínky vzdělávání**, tedy základní podmínky, které se musí při vzdělávání dětí dodržovat. Tyto podmínky jsou legislativně vymezeny příslušnými právními normami, kterými jsou například zákony, vyhlášky či právní předpisy. Na tyto

právní normy navazuje RVP PV a podmínky vzdělávání dále podrobněji rozebírá, popisuje a doplňuje o další podmínky (např. věcné, organizační, psychosociální, personální a další), které jsou nezbytné zabezpečení kvalitního předškolního vzdělávání. Právě o tyto podmínky vycházející z RVP PV se opíráme v našem výzkumu a jsou podrobněji rozebrány v kapitole 4.

6.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Gavora (2010) rozděluje výzkumný soubor podle typu výběru na náhodný výběr, stratifikovaný, mechanický a záměrný výběr. Pro naše účely jsme zvolili záměrný výběr respondentů. Záměrný výběr probíhá na základě určení znaků základního souboru, které jsou důležité pro dané zkoumání. **Zjištěné údaje platí pouze pro daný výzkumný vzorek.** Hlavní kritéria výběru respondentů byla:

- Učitelé/-ky veřejných nebo soukromých rejstříkových mateřských škol
- Učitelé/-ky, které mají ve třídě dvouleté dítě (děti)

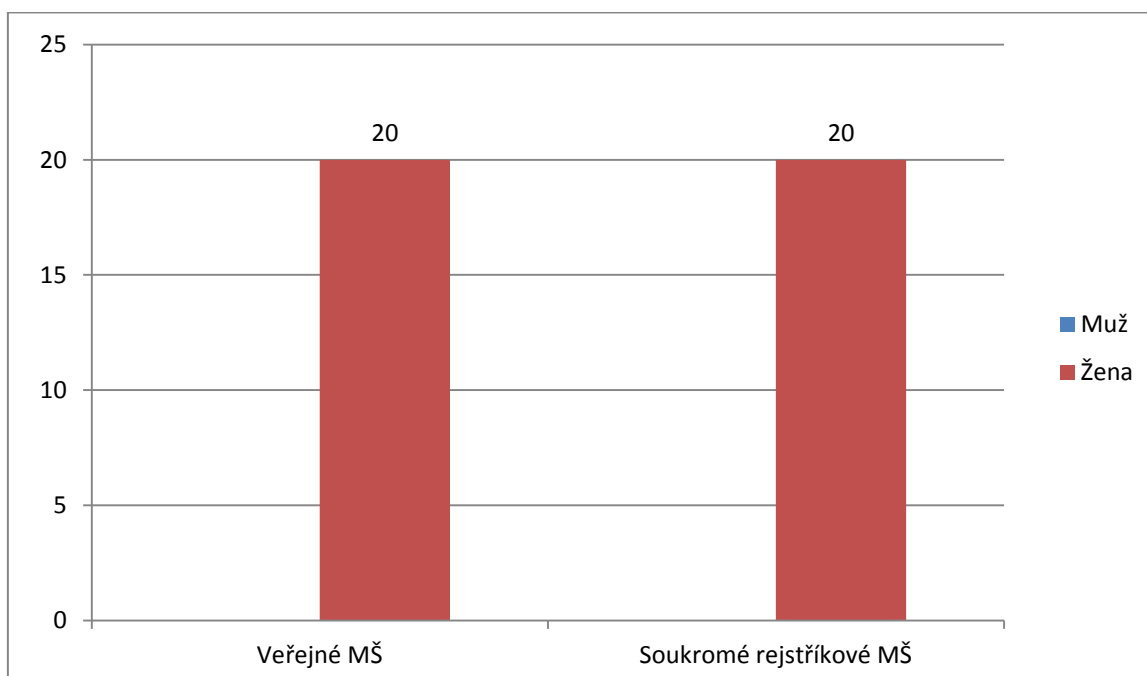
Dalším důležitým kritériem vzhledem k cíli výzkumu byla doba praxe v MŠ u respondentů, neboť postoje na daný problém se s nabývajícím zkušenostmi mohou měnit. Zajímalo nás tedy, kolik pedagogů je začínajících a kolik pedagogů má již letité zkušenosti v praxi. Dále nás zajímalo nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání učitelů a pohlaví.

Vzhledem k tomu, že jsme srovnávali odpovědi učitelů ze soukromých a veřejných mateřských škol, bylo potřeba vymezit si co nejpresnější vzorek v obou skupinách. Bylo třeba mít z obou skupin stejný počet respondentů s přibližně odpovídající délkou praxe.

Dotazníkové šetření probíhalo písemnou i elektronickou formou, kdy mohli respondenti vyplnit dotazník v internetovém formuláři (odkaz viz. Příloha č. 5). Nejprve jsem e-mailem oslovila 20 soukromých a 20 veřejných mateřských škol převážně v Plzeňském kraji, ale také v Praze. Oslovila jsem mateřské školy, které byly vzdálenější od mého bydliště, abych mohla později doplnit počet respondentů tím, že navštívím bližší mateřské školy osobně. Pokud jsem našla kontakt, oslovila jsem přímo paní učitelky, popřípadě jsem je kontaktovala skrze jejich ředitelky. Většinou byla v mateřských školách vždy jedna třída, kam byly přijímány i dvouleté děti. Za předpokladu, že v každé třídě jsou dvě učitelky, mohlo elektronický dotazník vyplnit 80 respondentů. Zpět se mi jich elektronickou formou vrátilo 16, a to 9 z veřejných a 7 ze soukromých MŠ. Návratnost elektronických dotazníků

byla tedy 20%. Stanovila jsem si cíl, že bych chtěla získat alespoň 20 vyplněných dotazníků z obou druhů mateřských škol. V okolí mého bydliště jsem proto osobně navštívila ještě 13 mateřských škol s papírovou formou dotazníku, které jsem si po domluvě vyzvedla. Ve dvou mateřských školách zrovna dvouleté děti neměli. Z pěti veřejných MŠ jsem získala ještě 11 dotazníků a z šesti soukromých rejstříkových MŠ jsem získala zbylých 13 dotazníků. V některých třídách se střídalo i více učitelek, protože měly nižší úvazky. Celkově mohlo dotazník vyplnit 26 respondentů. Zpět se mi jich vrátilo 24. Návratnost dotazníků v papírové formě byla 92,3%. Konkrétní charakteristiku výzkumného vzorku uvedeme v následujících grafech č. 1 – 4.

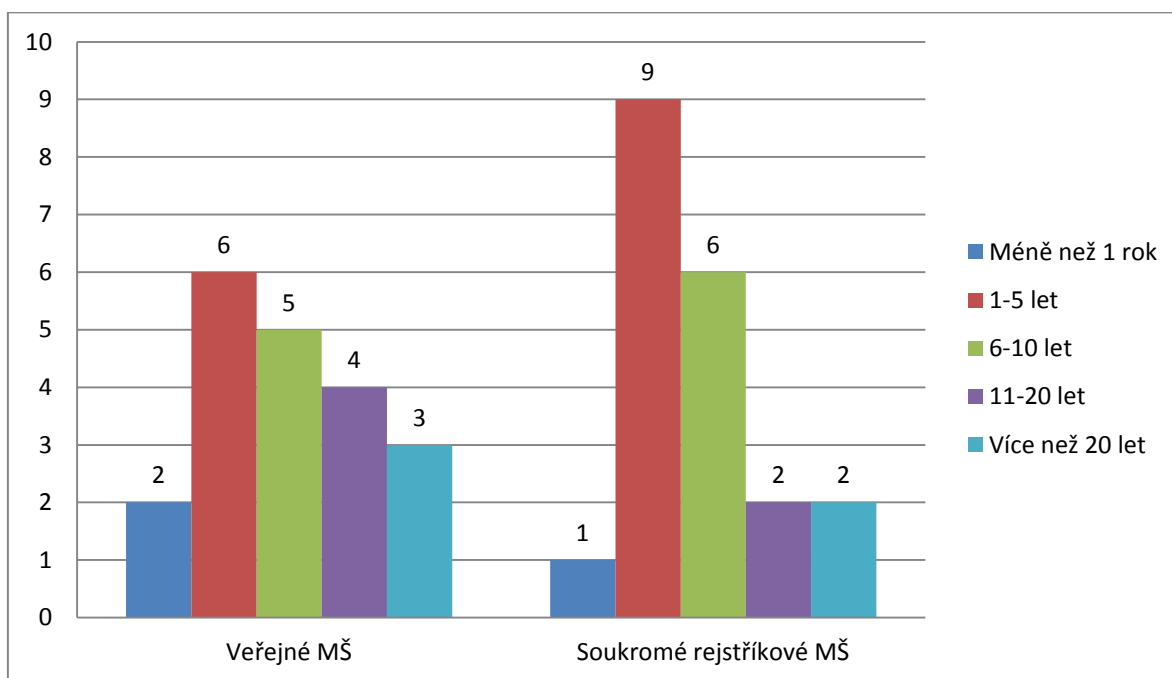
Graf 1: Pohlaví

Zdroj: vlastní

Uvedený graf č. 1 ukazuje, že výzkumného šetření se zúčastnily samé ženy, 20 učitelek z veřejných mateřských škol a 20 učitelek ze soukromých rejstříkových škol. Celkem tedy na dotazník odpovědělo 40 učitelek. Bylo nutné získat stejný počet respondentů, protože odpovědi budeme srovnávat.

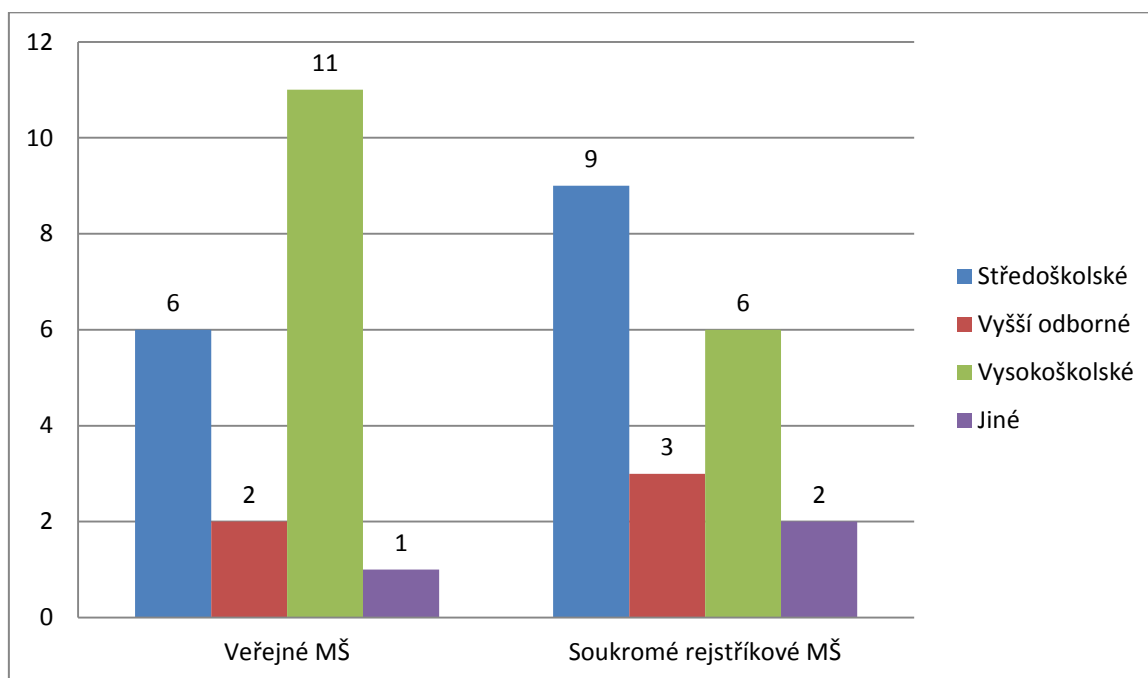
Graf 2: Délka pedagogické praxe

Zdroj: vlastní

Graf č. 2 ukazuje, jak dlouhou pedagogickou praxi mají učitelky z veřejných a soukromých MŠ. Pro porovnání odpovědí by bylo ideální, aby se délka praxe u jednotlivých učitelek shodovala, protože délka praxe s dětmi zajisté ovlivňuje postoje pedagogů. Přesného srovnání ale nebylo možné dosáhnout. Délka pedagogické praxe však odpovídá alespoň přibližně. V obou skupinách jsou zastoupeny všechny kategorie určující délku praxe. V obou skupinách je nejvíce učitelek s délkou praxe 1-5 let a celkově převládají učitelky do 10ti let praxe.

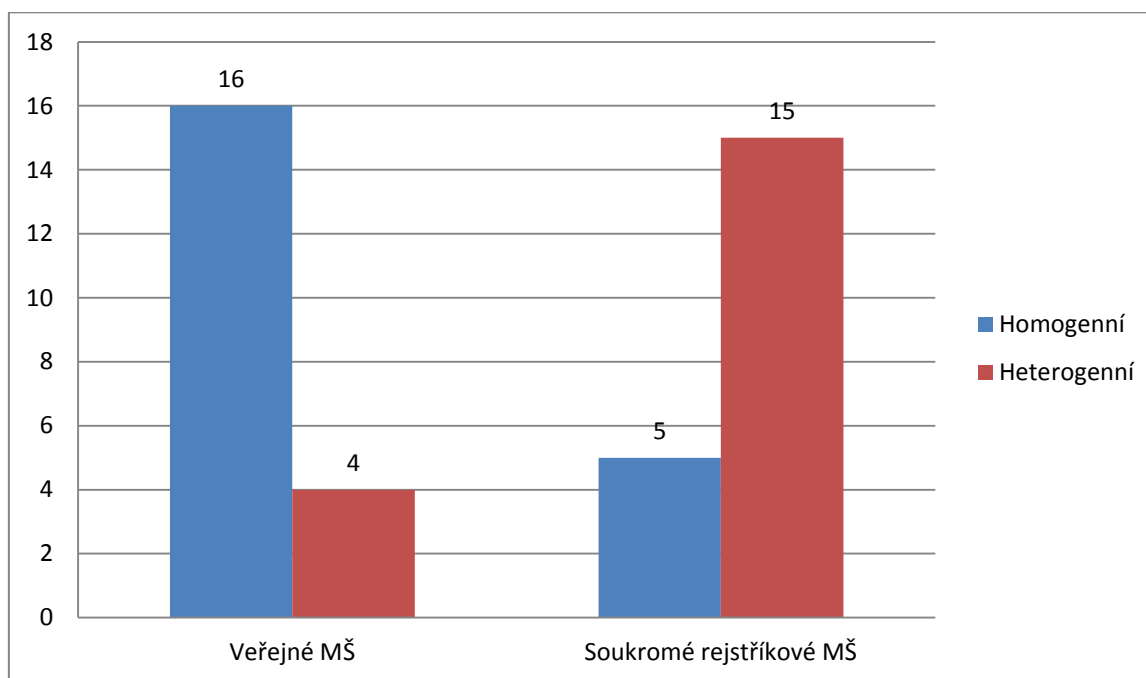
Graf 3: Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 3 vyplývá, že nejvíce učitelek z veřejných MŠ dosáhlo vysokoškolského pedagogického vzdělání, na rozdíl od učitelek ze soukromých MŠ, u kterých nad vysokoškolským vzděláním převládá středoškolské pedagogické vzdělání. Dohromady tři respondentky, které učí v MŠ, uvedly, že ještě studují. V současné době je snaha, aby v mateřských školách učilo co nejvíce pedagogů s vysokoškolským vzděláním, což odpovídá našemu vzorku respondentů z veřejných MŠ.

Graf 4: Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 4 je patrné, že většina učitelek z veřejných MŠ vychovává dvouleté děti v homogenních třídách, tedy ve třídách, kde jsou zpravidla děti ve věku od 2 do 4 let. Naproti tomu učitelky ze soukromých rejstříkových škol vychovávají dvouleté děti převážně v heterogenních třídách, tedy ve třídách, kde jsou děti zpravidla ve věku od 2 do 6/7 let.

6.3 Předvýzkum

Před zahájením samotného výzkumného šetření byl proveden předvýzkum u dvou učitelek MŠ, přičemž jedna učitelka byla z veřejné a druhá ze soukromé rejstříkové MŠ. Obě učitelky měly vysokoškolské vzdělání a délku praxe 1-5 let. Předvýzkum slouží k tomu, aby se ověřila srozumitelnost a výpovědní hodnota jednotlivých položek (otázek) zařazených v dotazníku.

Po vyplnění obou dotazníků jsme upravili pouze poslední otázku, která zněla: „Uvedte prosím Vaše návrhy pro práci s 2letými dětmi.“ Jedna paní učitelka odpověděla, že je v této oblasti stále začátečník a není dostatečně sebejistá natolik, aby mohla vytvářet nové návrhy. Cílem otázky nebylo získat pouze nové návrhy, ale celkově vhodné činnosti pro práci s dvouletými dětmi. Proto jsme znění otázky změnili na: „Uvedte prosím příklad některých vhodných činností pro dvouleté děti.“ Ostatní položky jsme ponechali

v původní verzi. Původní i nová verze dotazníku bude uvedena v přílohách. Předvýzkum byl tedy pro následující výzkum přínosný.

6.4 Výzkumná metoda

Pro naplnění cíle výzkumu bylo třeba získat údaje od většího počtu respondentů, proto byla zvolena výzkumná metoda dotazníkem.

Dotazník patří mezi nejčastější metody zjišťování údajů a je určen především pro získávání dat od velkého množství respondentů. Z tohoto důvodu se dotazník považuje za velmi ekonomický výzkumný nástroj (Gavora, 2010).

Samotný dotazník tvoří předem připravené a pečlivě formulované otázky, které jsou systematicky seřazené, a na které odpovídá respondent písemně. Dané otázky se mohou vztahovat buď k vnějším jevům (např. názory učitelů na určitá nová organizační opatření) nebo k jevům vnitřním (např. citové stavy, postoje, motivy apod.). Pokud je dotazník neodborně či nevhodně sestaven, má velmi malou výpovědní hodnotu. Obecně mají údaje, které z dotazníku získáme, vždy jen podmíněnou platnost. Získaná data je nutné velmi obezřetně interpretovat, aby nedošlo k subjektivním soudům místo požadovaného objektivního zjištění. Velkou výhodou dotazníků je ovšem poměrně rychlé a ekonomické získávání informací od velkého vzorku respondentů (Chráska, 2007).

Dotazník pro tento výzkum se skládá ze tří částí. Vstupní část obsahuje základní informace o autorovi dotazníků a vysvětluje cíle dotazníku. Dále tato část zjišťuje údaje o respondentovi (v jaké MŠ z hlediska zřizovatele učí, pedagogická praxe, pohlaví, nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání, v jakém typu třídě učí). Hlavní část dotazníku tvoří vlastní položky (otázky), které jsou rozdělené do čtyř okruhů. První okruh je zaměřen na postoje učitelů na výchovu dvouletých dětí v MŠ. Druhý a třetí okruh je zaměřen na podmínky vzdělávání a výchovy dvouletých dětí, přičemž druhý okruh konkrétně na materiální podmínky a třetí okruh na změny v podmínkách obecně. V posledním okruhu se zaměřujeme na metodiku práce s dvouletými dětmi. Otázky v dotazníku dělíme dle stupně otevřenosti na uzavřené, polouzavřené a otevřené. V našem dotazníku převažují otázky polouzavřené, vyskytují se i otázky otevřené. Na konci dotazníku je poděkování respondentovi za spolupráci a jsou zde také uvedeny vysvětlivky k několika pojmům v dotazníku, aby bylo zajištěno správné pochopení dané položky.

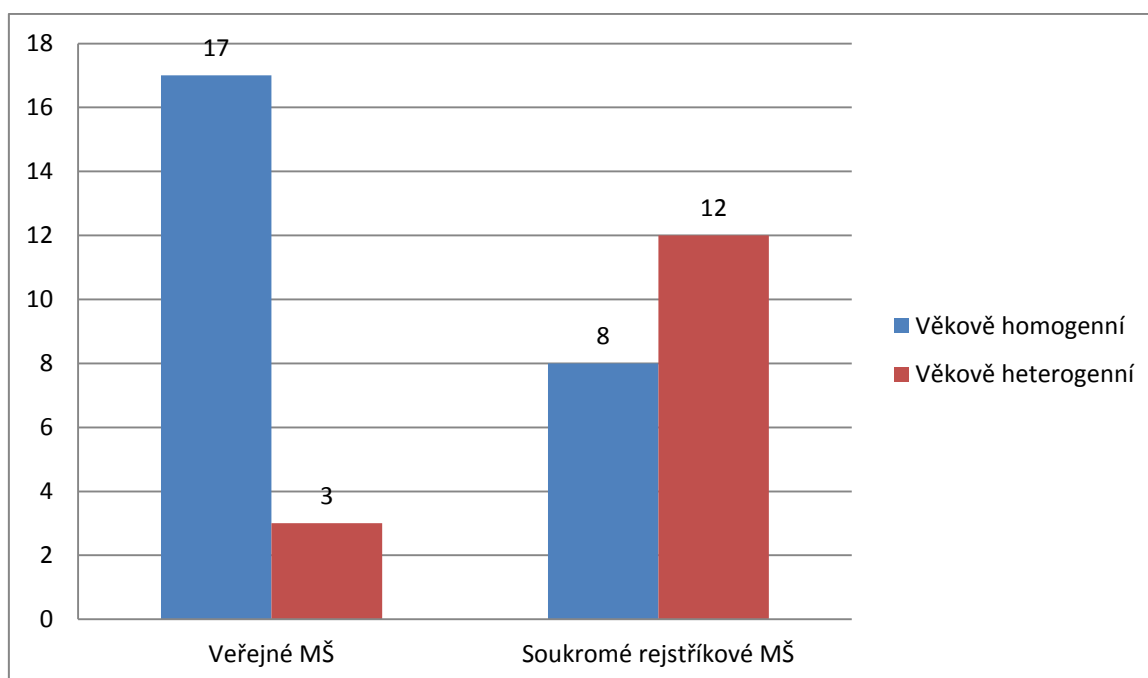
Dotazník byl vytvořen na základě práce s odbornou literaturou, stanovených cílů práce a také konzultace s vedoucí bakalářské práce. Hlavní cíl byl rozdělen do několika dílčích cílů, podle kterých vznikly jednotlivé okruhy konkretizované položkami (otázkami). Po vytvoření dotazníku byl realizován předvýzkum u dvou pedagogů MŠ a následně proběhly drobné úpravy. Samotné dotazníkové šetření probíhalo písemnou i elektronickou formou.

6.5 Výsledky výzkumné sondy a jejich interpretace

V této kapitole analyzujeme a interpretujeme výsledky výzkumné sondy. Většina odpovědí bude pro přehlednost zpracována do grafů a doplněna slovním komentářem.

Otázka č. 1 zjišťuje, v jaké třídě, z hlediska věkového rozdělení, je podle učitelek MŠ vhodnější vychovávat dvouleté děti. Svou odpověď učitelky zdůvodňují.

Graf 5: V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?

Zdroj: vlastní

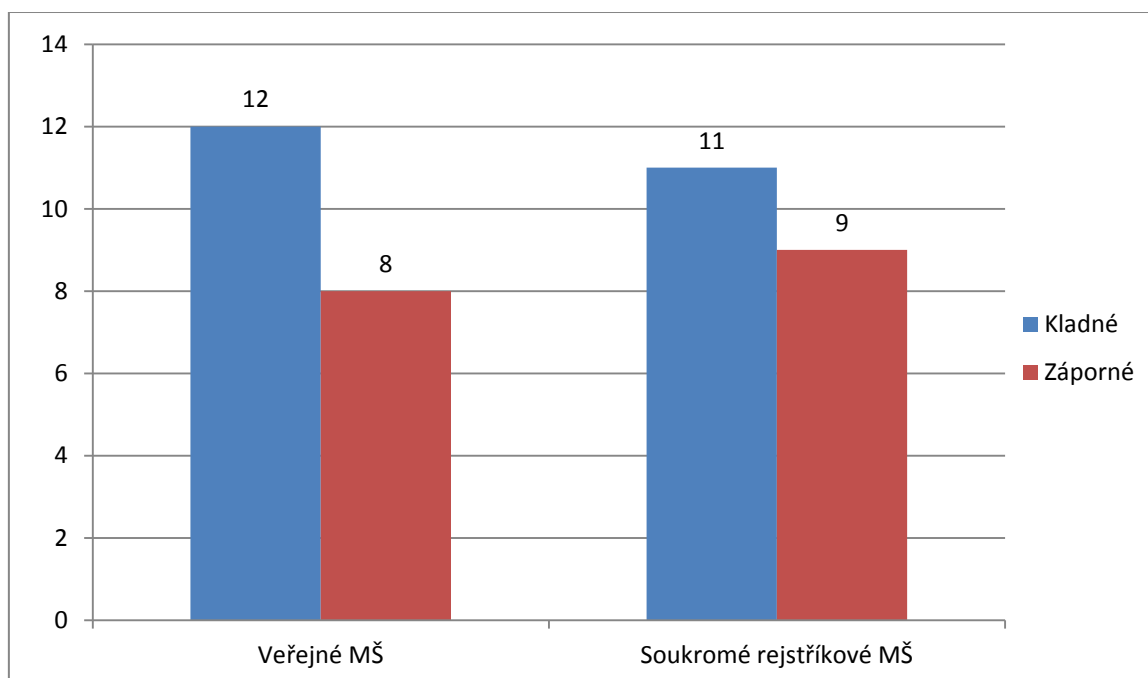
Z **grafu č. 5** vyplývá, že většina učitelek z veřejných MŠ považuje za vhodnější výchovu dvouletých dětí ve věkově homogenních třídách. Z předchozího grafu bylo také patrné, že většina těchto učitelek ve věkově homogenních třídách učí, což může s danými odpověďmi souviset. Naopak většina učitelek ze soukromých MŠ uvedla, že považují za vhodnější zařazování dvouletých dětí do věkově heterogenních tříd. 15 učitelek ze soukromých MŠ ve věkově heterogenních třídách učí a 12 učitelek považuje tyto třídy za vhodnější pro výchovu dvouletých dětí. Zbýlých 8 učitelek ze soukromých MŠ se přiklonilo

k variantě věkově homogenních tříd. Z celkového počtu 40 učitelek se jich 25 přiklonilo k věkově homogenním třídám a 15 učitelek se přiklonilo k věkově heterogenním třídám.

Nejčastějším argumentem pro výchovu dvouletých dětí v homogenních třídách, bylo napodobování vrstevníků a také to, že řízené činnosti mohou být přizpůsobené přímo pro jejich možnosti. Další názory byly, že se dá těžko spojit kvalitní vybavení třídy pro děti od 2 do 6 let, i z hlediska bezpečnosti, dále celkové uspořádání režimu dne, pobyt venku apod. Některé učitelky se domnívají, že ve věkově homogenní třídě dokážou dětem předat více. Nejsilnějším argumentem pro výchovu dvouletých dětí v heterogenních třídách, bylo také napodobování, ale naopak dětí starších, větší motivace mladších dětí „vyrovnat“ se starším. Dále pak to, že i starší děti se učí pomáhat mladším. Několik učitelek však také zmínilo, že práce pro učitelku v heterogenní třídě s dvouletými dětmi je mnohem náročnější a že dvouletých dětí nesmí být ve věkově heterogenní třídě moc.

Otázka č. 2 zjišťuje, zda mají učitelky MŠ s dvouletými dětmi ve třídách kladné či záporné zkušenosti. Odpovědi dále zdůvodňují.

Graf 6: Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

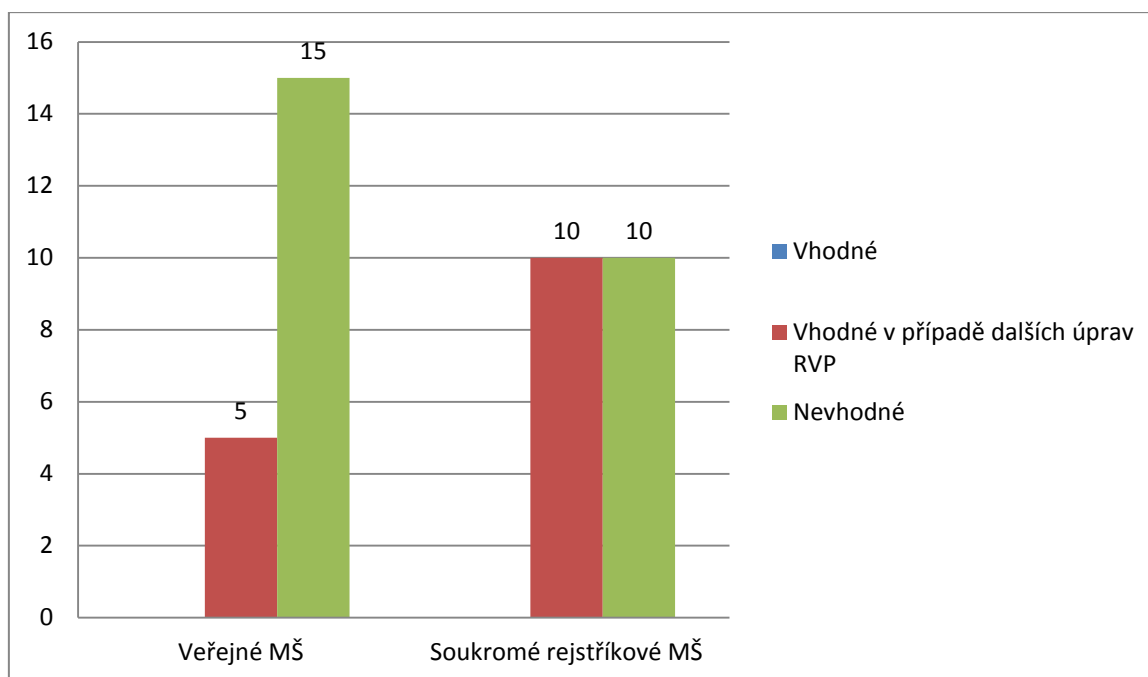
Zdroj: vlastní

Graf č. 6 ukazuje, že více než polovina učitelek z obou skupin má kladné zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ, celkově tedy převažují kladné zkušenosti. Množství záporných odpovědí však také není zanedbatelné.

Zdůvodněním kladných zkušeností s dvouletými dětmi v MŠ bylo nejčastěji to, že se dětmi rychle zadaptovaly, jsou šikovné, vděčné, tvárné a učenlivé, a že se celkově sešla dobrá třída. Učitelky ze soukromých rejstříkových MŠ často odpovídaly, že je u nich nízký počet dětí (např. kolem deseti) a že mají i chuť. Několik učitelek také podotklo, že však záleží na každém dítěti, jak změnu snáší a jak rychle se zvládne adaptovat. Důvody záporných odpovědí nejčastěji byly: psychická a fyzická nezralost, nesamostatnost, problém s hygienou, neschopnost fungovat v dětském kolektivu, pláč, upínání na učitelku jako na maminku.

Otázka č. 3 zjišťuje, zda učitelky považují zařazování dvouletých dětí do MŠ za vhodné, vhodné jen v případě dalších úprav RVP či nevhodné. Vybranou odpověď následně zdůvodní.

Graf 7: Zařazování dvouletých dětí do MŠ je podle Vás:

Zdroj: vlastní

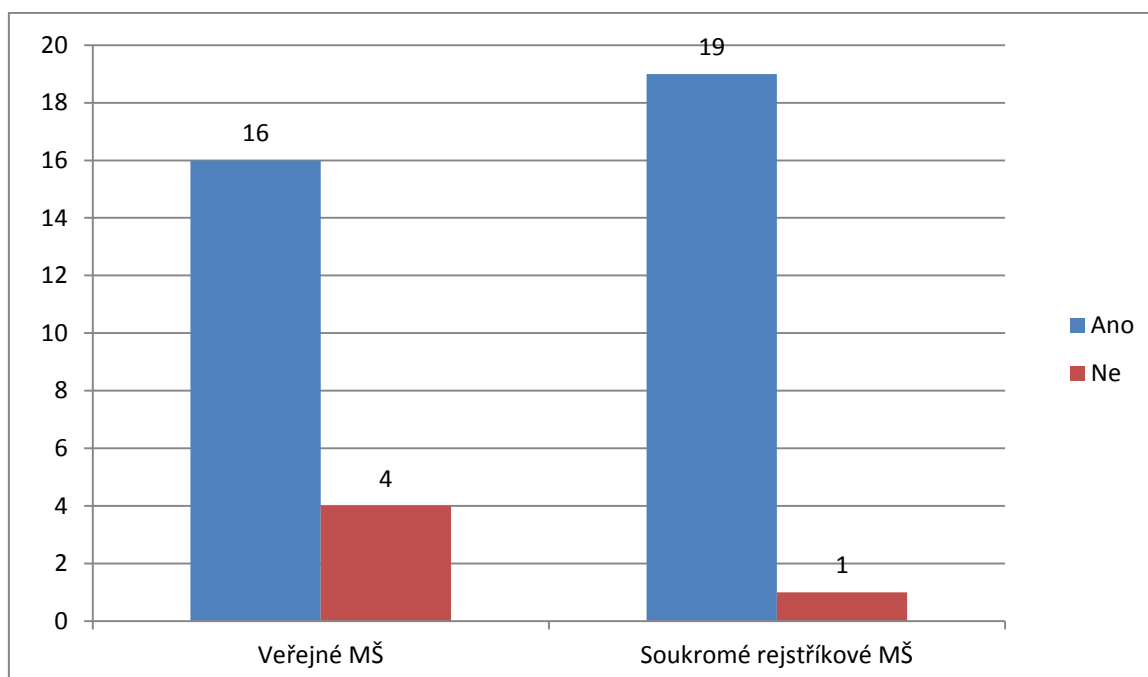
Na **grafu č. 7** je vidět, že učitelky, které považují zařazování dvouletých dětí do MŠ za vhodné, souhlasí pouze v případě dalších úprav RVP. U učitelek z veřejných MŠ výrazně převládá názor, že zařazení dvouletých dětí do MŠ je nevhodné. Polovina učitelek ze soukromých MŠ to považuje rovněž za nevhodné, ale druhá polovina označila odpověď „vhodné v případě dalších úprav RVP“. Celkově převládá názor, že zařazování dvouletých

dětí do MŠ je nevhodné, a to i přesto, že více než polovina učitelek měla ve třídě s dvouletými dětmi kladné zkušenosti.

V poznámkách o úpravě RVP zazněla nejčastěji: úprava celkového denního režimu, kratší řízené činnosti, více spánku, více volné hry, více personálu, méně dětí na třídách. Nejčastější zdůvodnění, proč učitelky považují zařazování dvouletých dětí do MŠ za nevhodné, bylo, že dítě do 3 let (méně často bylo uvedeno i do 4 let) má být doma s matkou (rodičem). Dále, že děti nejsou v tomto věku připravené pro předškolní docházku, jsou nesamostatné a vyžadují dospělou osobu jak při hře, tak i při jídle. Zaznělo také, že dvouleté děti potřebují dostatek pozornosti, což není možné rozdělit mezi dvacet dětí.

Otázka č. 4 zjišťuje, zda mají mateřské školy dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu dvouletých dětí. V případě negativní odpovědi respondenti zdůvodnili, v čem není materiální zabezpečení dostatečné.

Graf 8: Má Vaše MŠ dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?

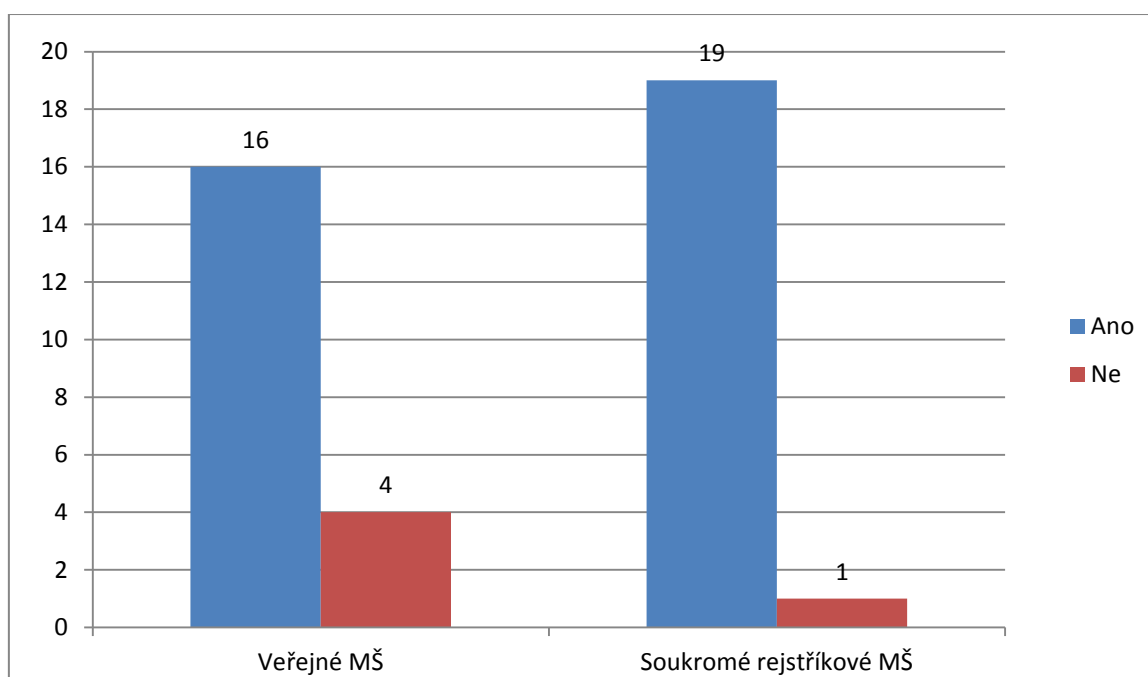
Zdroj: vlastní

Z **grafu č. 8** je patrné, že naprostá většina učitelek považuje materiální zabezpečení své mateřské školy dostačující pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí. Pouze 5 učitelek si myslí opak, a to 4 učitelky z veřejných MŠ a jen 1 učitelka ze soukromé rejstříkové MŠ,

kteřá uvádí, že by bylo potřeba zařadit ještě více ochranných prvků. Na tom se shodují i učitelky z veřejných MŠ, které odpověděly záporně, a uvádí rovněž zařazení více ochranných prvků, zvýšení bezpečnosti a nevyhovující nábytek vzhledem k proporcím nejmenších dětí.

Otázka č. 5 zjišťuje, zda učitelky považují prostředí jejich MŠ za bezpečné pro dvouleté děti.

Graf 9: Považujete prostředí Vaší MŠ za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?

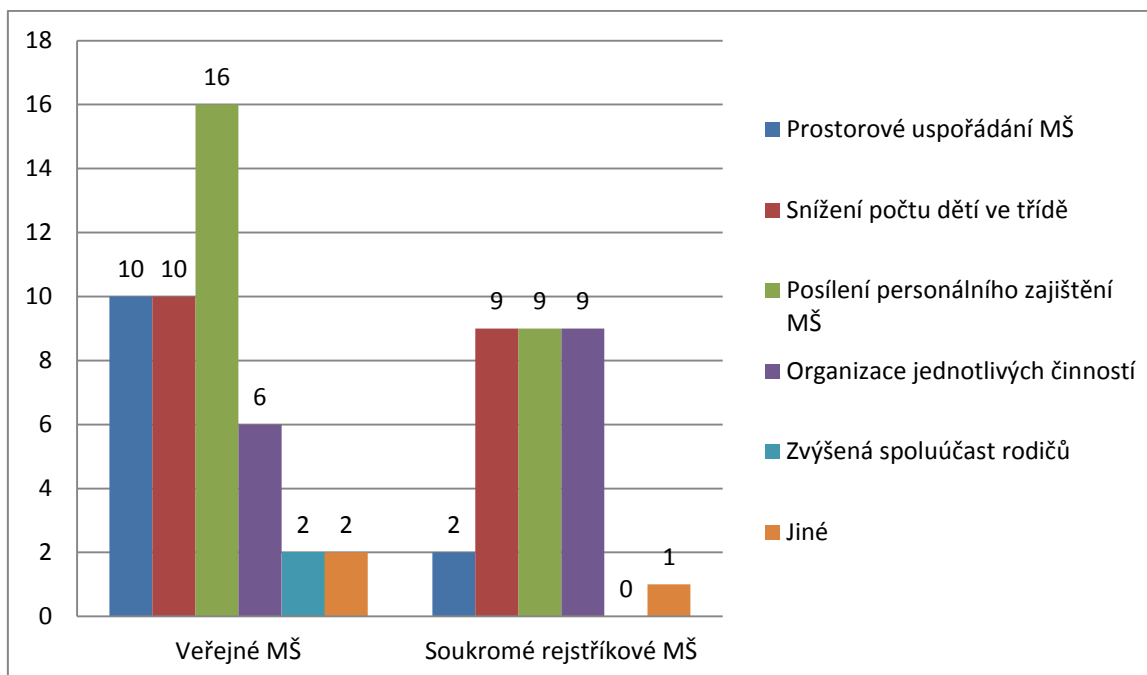

Zdroj: vlastní

Graf č. 9 se shoduje s grafem č. 8, vzhledem k tomu, že všechny učitelky, které měly výhrady k materiálnímu zabezpečení jejich MŠ, zmínily potřebu zvýšit bezpečnost. Argumenty pro nevyhovující bezpečnost jsou tedy totožné jako u předchozí otázky.

Otázka č. 6 zjišťuje, které nejvýraznější změny související s podmínkami vzdělávání proběhly podle učitelek v jejich MŠ. Bylo možné zaškrtnout více uvedených odpovědí, popřípadě dopsat jiné změny.

Graf 10: Které nejvýraznější změny proběhly podle Vás v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do Vaší MŠ?

Zdroj: vlastní

Graf č. 10 ukazuje, učitelky z veřejných MŠ nejvíce pocítily změny v posílení personálního zajištění. Může to souviset s faktem, že mateřské školy mají možnost zažádat prostřednictvím projektu „Šablony pro MŠ“ o posílení personálního zajištění, v případě dvouletých dětí se jedná nejčastěji o chůvu, která pomáhá s péčí o nejmenší děti. Druhou nejčastější odpovědí učitelek veřejných MŠ bylo prostorové uspořádání MŠ a také snížení počtu dětí ve třídě. Méně často se objevila organizace jednotlivých činností a zvýšená spoluúčast rodičů. Jako další změny uvedly 2 učitelky materiální zajištění třídy a povinné vybavení třídy- pleny, podložky apod. Učitelky soukromých rejstříkových MŠ nejvíce pocítily změny ve snížení počtu dětí ve třídě, posílení personálního zajištění a také v organizaci jednotlivých činností. Méně často pak v prostorovém uspořádání a jedna učitelka uvedla, že jejich MŠ je nová a byla již vybudována s ohledem na přijímání dvouletých dětí. Celkově největší počet označení mělo posílení personálního zajištění (25), dále snížení počtu dětí ve třídě (19), organizace jednotlivých činností (15), prostorové uspořádání MŠ (12), nakonec zvýšená spoluúčast rodičů (2) a dvakrát bylo také uvedeno materiální vybavení.

Otázka č. 7 zjišťuje, jaké konkrétní změny týkající se podmínek vzdělávání by podle učitelek ještě měly proběhnout. Tato otázka byla otevřená, v tabulce budou uvedeny nejčastější odpovědi respondentů.

Tabulka 1: Uvedené změny týkající se podmínek vzdělávání a výchovy dvouletých dětí, které by ještě měly proběhnout

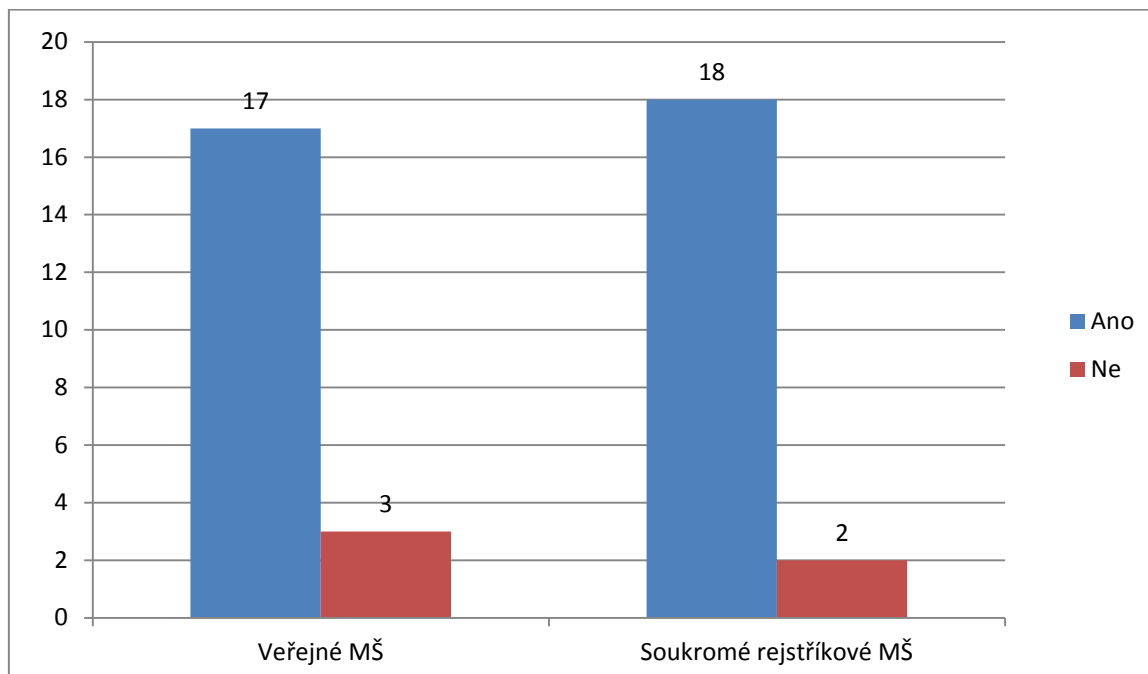
Uvedená změna	Počet odpovědí
Posílení personálu (učitelky, chůvy)	18
Snížení počtu dětí	14
Změny v denním režimu	5
Spolupráce s rodiči	4
Zjišťování připravenosti pro nástup do MŠ	2
Mohou se nastavit vhodné podmínky v MŠ, ale přesto by dvouleté děti měly zůstat doma	4

Zdroj: vlastní

I přes to, že učitelky uvedly jako nejvýraznější uskutečněné změny posílení personálu a snížení počtu dětí ve třídě, na otázku, jaké změny by ještě měly proběhnout, odpověděly stejně. Z toho lze usoudit, že dosavadní posílení personálu a snížení počtu dětí ve třídách není ještě dostačující.

Otázka č. 8 zjišťuje, zda je v daných mateřských školách zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči. Kladné i záporné odpovědi doplnily učitelky slovním komentářem.

Graf 11: Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?

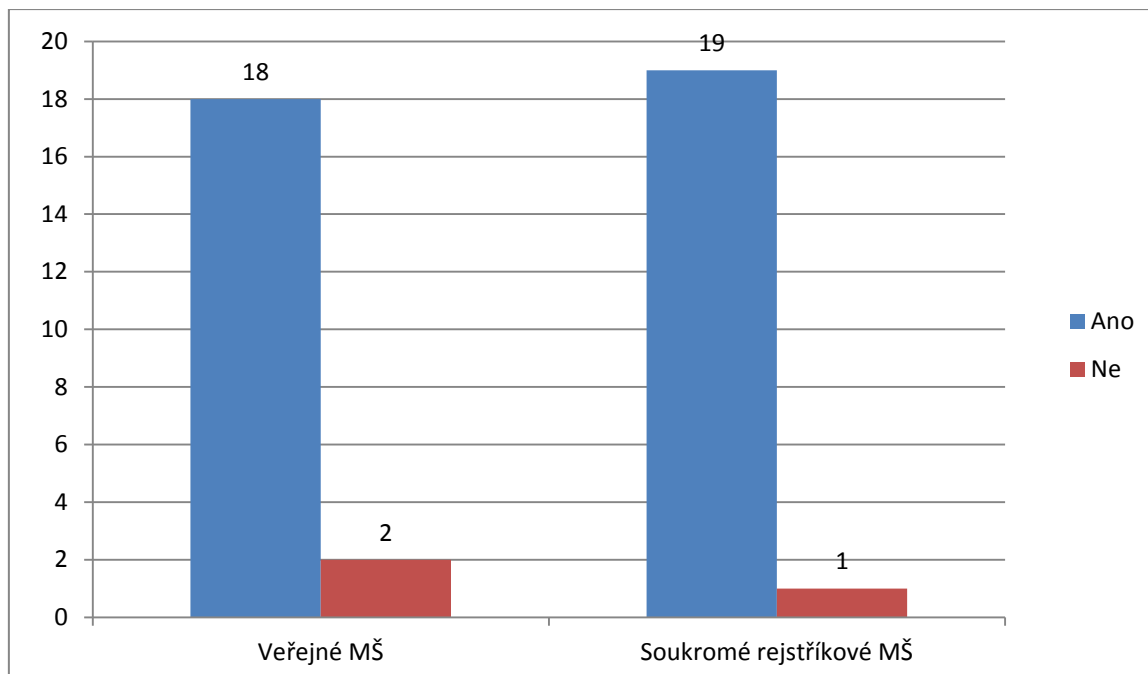
Zdroj: vlastní

Z **grafu č. 11** je patrné, že převážná většina učitelek z veřejných i ze soukromých MŠ považuje spolupráci s rodiči v jejich MŠ za vyhovující. Pouze 3 učitelky z veřejných a 2 učitelky ze soukromých MŠ považují spolupráci s rodiči za nevyhovující.

Učitelky, které hodnotily spolupráci s rodiči kladně, uvedly, co tomu napomáhá. Nejčastěji zaznělo: každodenní kontakt s rodiči, společné akce, schůzky s rodiči, individuální konzultace v případě potřeby, průběžná informovanost rodičů o pokrocích dětí, oboustranná důvěra, ochota rodičů pomoci např. při materiálním zajištění (papíry, kapesníky), vzájemná spolupráce či participace rodičů na programu. Učitelky, které hodnotily spolupráci s rodiči jako nedostačující, uvedly, že rodiče jsou pracovním vytížení, nemají čas či zájem spolupracovat a nestojí o komunikaci i přesto, že ze strany učitelů je snaha velká.

Otázka č. 9 zjišťuje, zda se podle učitelek MŠ liší práce s dvouletými dětmi oproti dětem tříletým. Kladné odpovědi učitelky zdůvodňují.

Graf 12: Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?

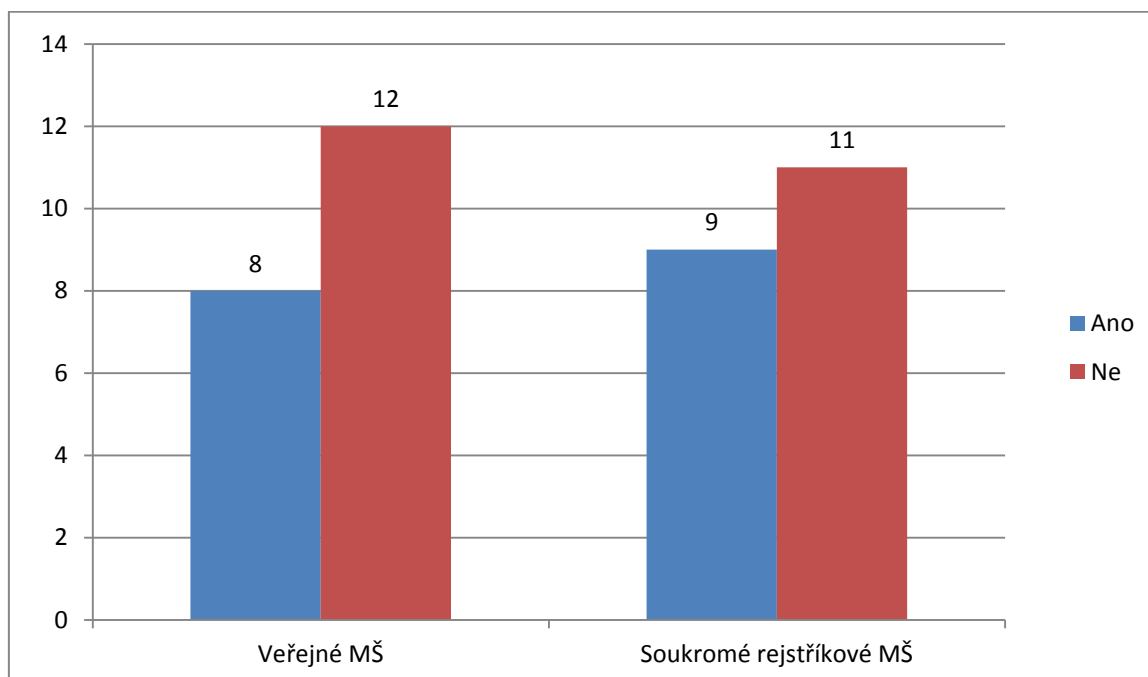
Zdroj: vlastní

Z **grafu č. 12** je patrné, že téměř všechny učitelky z veřejných i ze soukromých MŠ vnímají metodiku práce s dvouletými dětmi jako odlišnou od metodiky práce s dětmi tříletými. Pouze 3 učitelky ze 40 odpověděly, že rozdíl nevnímají.

Učitelky uvedly nejčastěji následující odlišnosti: výrazné zjednodušování probíraného tématu s ohledem na schopnost komunikace dětí, časté střídání činností, zaměření na adaptaci a především na rozvoj samostatnosti, velký rozdíl v sebeobsluze oproti dětem tříletým, vyšší potřeba dětí mít u sebe dospělého, více individuální přístup, více hudebně pohybových činností a rozvoj hrubé motoriky.

Otázka č. 10 zjišťovala, zda učitelky vnímají přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější, než pro děti tříleté. V případě kladných i záporných odpovědí učitelky své názory zdůvodnily.

Graf 13: Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?

Zdroj: vlastní

Z **grafu č. 13** vyplývá, že více než polovina učitelek z obou skupin nepovažuje přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté, počty však nejsou tolik odlišné. Počet učitelek považující přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti za složitější, je lehce pod polovinou z obou skupin odpovídajících.

Učitelky nevnímající odlišnosti v přípravě uvádějí nejčastěji, že řízená činnost pro všechny věkové kategorie má svá specifika a je nutné se jimi řídit, v současné době je velké množství dostupné literatury, zkušenosti hrají také velkou roli a méně je někdy více. Několik učitelek také podotýká, že složitější je spíše skloubit činnosti pro děti mladší i starší, pokud není dostatek personálu. Učitelky, které přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti považují za složitější, argumentují tím, že je s dětmi náročná domluva a tudíž i řízené činnosti, často nechápou, co se po nich chce, je nutné častější střídání činností kvůli udržení pozornosti, je potřeba děti mnohem více vést a někdy je velmi náročné skloubit činnosti pro děti dvouleté a starší.

Otázka č. 11 zjišťuje, jaké činnosti je podle učitelek vhodné zařazovat při práci s dvouletými dětmi. Tato otázka byla otevřená, uvedeme výčet odpovědí.

Učitelky uvedly mnoho příkladů vhodných činností pro práci s dvouletými dětmi, například: kreslení na velkou plochu, využití prstových barev, říkanky s pohybem, pohybové hry a činnosti pro rozvoj hrubé i jemné motoriky (prolézací dráhy, muchláni, trhání, obtiskování, skládání kostek), hudebně pohybové hry (Kolo kolo mlýnský, Zajíček v své jamce) rytmizace, hra na hudební nástroje, písničky, pohádky s maňásky, malování do mouky na plochu, kresba křídami na zem, přelévání vody, hra s velkými předměty, manipulační hry, komunikační hry.

6.6 Závěry výzkumné sondy

Závěry výzkumné sondy rozdělujeme do třech oblastí: obsahové, metodologické a praktické.

6.6.1 Obsahový závěr

Výsledky výzkumné sondy byly zpracovány na základě čtyřiceti vyplněných dotazníků a jsou platné pouze pro tento vzorek respondentů.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, **zda se liší postoje učitelů z veřejných a soukromých mateřských škol k výchově a vzdělávání dvouletých dětí**. To jsme zjišťovali především otázkou č. 2, a 3. Výsledky můžeme vidět na grafu č. 6 a 7. Učitelé z veřejných a soukromých rejstříkových MŠ mají téměř stejné zkušenosti s dvouletými dětmi, a to jak kladné, tak i záporné, přičemž mírně převažují zkušenosti kladné. Nicméně z grafu č. 6 je vidět, že i přes mnoho kladných zkušeností učitelek MŠ s dvouletými dětmi, považuje většina učitelek z veřejných MŠ jejich zařazování do předškolního vzdělávání za nevhodné. Zde se názory učitelek ze soukromých rejstříkových MŠ trochu liší, polovina učitelek považuje zařazování dvouletých dětí do MŠ za nevhodné, druhá polovina za vhodné v případě dalších úprav RVP. Výrazně se lišily odpovědi učitelek z veřejných a ze soukromých MŠ na otázku, v jaké třídě z hlediska věkového rozdělení je vhodnější vychovávat dvouleté děti. Odpovědi ukazuje graf č. 5. Výrazná většina učitelek z veřejných MŠ se domnívá, že ve věkově homogenní, naopak většina učitelek ze soukromých rejstříkových MŠ považuje za vhodnější třídy věkově heterogenní. Je možné, že tyto odpovědi mohl ovlivnit fakt, že většina učitelek považovala za vhodnější třídu, se kterou měla právě zkušenosti. Tyto výsledky zároveň odpovídají na výzkumnou otázku, zda se

výrazně liší postoje učitelek veřejných a soukromých MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit, **jaké změny v oblasti podmínek vzdělávání souvisí s přítomností dvouletých dětí v mateřských školách a zda jsou veřejné a soukromé mateřské školy dostatečně materiálně vybavené pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí.** S tímto dílčím cílem koresponduje i druhá výzkumná otázka, kterou blíže zjišťujeme otázkami č. 4, 5, 6, 7, a 8. Z grafu č. 8 a 9 je patrné, že převážná většina učitelek z veřejných i soukromých MŠ považuje prostředí jejich školy za bezpečné a dostatečně materiálně vybavené pro výchovu dvouletých dětí. Několik učitelek by ocenilo ještě více ochranných prvků. Co se týká změn v oblasti podmínek vzdělávání, za největší změny, které již nastaly, považují učitelky posílení personálního zajištění, snížení počtu dětí ve třídě, organizaci jednotlivých činností a také prostorové uspořádání mateřských škol. První dvě odpovědi se ovšem nejčastěji opakovaly i v odpovědích na otázku č. 7, která zjišťovala, jaké změny v oblasti podmínek vzdělávání by ještě měly proběhnout. Z toho vyplývá, že současné posílení personálního zajištění a snížení počtu dětí ve třídě nepovažují učitelky za dostatečné pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí. Co se týká spolupráce s rodiči, většina učitelek považuje spolupráci v jejich MŠ za dostatečně zajištěnou.

Třetím dílčím cílem bylo zjistit, **jaké jsou odlišnosti v metodice práce s dvouletými dětmi.** S tímto cílem korespondovala třetí výzkumná otázka, kterou jsme specifikovali v otázkách č. 9., 10 a 11. Z grafu č. 12 vyplývá, že téměř všechny učitelky vnímají metodiku práce s dvouletými dětmi jako odlišnou od metodiky práce s dětmi tříletými, nadpoloviční většina ji však nepovažuje za složitější.

Hlavním cílem výzkumné sondy bylo zjistit postoje učitelů/-ek MŠ na výchovu a vzdělání dvouletých dětí. Obecně můžeme říci, že i přes mnoho kladných zkušeností učitelek s dvouletými dětmi, většina zastává názor, že není vhodné zařazovat dvouleté děti do mateřských škol, popřípadě mají mnoho připomínek k současným podmínkám vycházejících z RVP.

6.6.2 Metodologický závěr

Pro tento výzkum byla zvolena výzkumná metoda dotazníkem. Výhodou bylo poměrně snadné získání většího počtu respondentů, ale nevýhodou mohly být nepravdivé či

neúplné odpovědi. Dotazníky byly vyplňovány písemně i elektronickou formou. Návratnost byla výrazně vyšší u písemné formy, kdy jsem je do MŠ donesla osobně a následně si je vyzvedla. Bylo by tedy lepší zaměřit se spíše na osobní předání dotazníků, ovšem nevýhodou je zase vyšší časová náročnost. Samotnému výzkumnému šetření přecházel předvýzkum u dvou učitelek, jedna byla z veřejné a druhá ze soukromé rejstříkové MŠ.

Pomocí dotazníků se nám podařilo dosáhnout všech cílů, které jsme si stanovili. Některé položky dotazníku by však bylo třeba ještě upravit. Například v otázce č. 6, která se týkala změn v oblasti podmínek vzdělávání, nebylo v nabídce uvedeno materiální zabezpečení, kterým, jsme se zabývali v předchozích otázkách. Dva respondenti právě tuto položku doplnili, a je možné, že kdyby byla v nabídce, označilo by ji více respondentů. Mohli jsme proto u předvýzkumu oslovit více respondentů, abychom těmto nesrovnalostem předešli. Dále by bylo vhodné, pro hlubší analýzu a rozšíření zjištěných dat, použít další výzkumné metody, a to například rozhovor a pozorování.

6.6.3 Praktický závěr

Z výsledků výzkumné sondy je patrné, že u pedagogů MŠ převažuje spíše negativní názor na zařazování dvouletých dětí do MŠ. Mnohé učitelky si zkrátka myslí, že dítě minimálně do tří let by mělo být doma s matkou. Nicméně dvouleté děti již v současné době v mateřských školách jsou, budeme se tedy spíše zabývat problémy a návrhy na zlepšení současné situace. Změny v podmínkách vzdělávání dvouletých dětí v mateřských školách jsou nejspíš opravdu třeba, tomu odpovídá také fakt, že žádná učitelka neoznačila odpověď, že přijímání dvouletých dětí do MŠ je za současné situace vhodné. Velké výhrady mají pedagogové především k vysokému počtu dvouletých dětí ve třídách a k malému personálnímu zajištění, i přesto, že podle učitelek došlo v těchto oblastech k velkým změnám. K tomu by ale bylo potřeba upravit podmínky v RVP PV, neboť tam jsou tyto oblasti přesně stanoveny.

Pozitivní zjištění bylo, že mateřské školy, které dvouleté děti přijímají, jsou v převážné většině dobře materiálně zajištěné a bezpečné. Také spolupráce s rodiči podle učitelek většinou velmi dobře funguje. Právě ta je při adaptaci dvouletých dětí obzvlášť důležitá je třeba již od začátku budovat vzájemnou důvěru mezi učiteli a rodiči.

Pro pedagogickou praxi jsou přínosné i odpovědi na poslední otázku, kde učitelky popisují vhodné činnosti pro práci s dvouletými dětmi a čerpají zde z vlastních zkušeností. Právě vhodná metodika práce s dvouletými dětmi je ve výchovném procesu velmi důležitá a pro načerpání dalších informací a zkušeností ohledně dané problematiky bych doporučila nahlédnout např. do nových publikací od autorek Jany Kropáčkové a Hany Splavcové. Jedná se o publikace „Dvouleté děti v předškolním vzdělávání“, přičemž první publikace z roku 2016 je tematicky zaměřena na podzim až zimu a druhá publikace z roku 2017 se zaměřuje na období jara a léta. První část obou publikací obsahuje důležité teoretické informace a podklady k dané problematice, v druhé části najdeme metodickou část, která je velmi zdařile rozpracovaná.

V neposlední řadě je třeba stále zvyšovat množství kvalifikovaných pedagogů a prohlubovat odborné znalosti pedagogů, například průběžným vzděláváním a systematickým školením pedagogů.

Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena především na zjišťování postojů učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí. V současné době je toto téma velmi diskutované a to nejen mezi pedagogy, ale i mezi širokou veřejností.

V teoretické části bakalářské práce byl charakterizován vývoj dvouletého dítěte ve srovnání s dítětem tříletým. Dále jsme se zabývali vývojem institucionální péče pro děti do tří let u nás, a také důležitými dokumenty, které předškolní vzdělávání specifikují. Dále jsme nahlédli na výchovu dvouletých dětí z globálnějšího hlediska, a to především ve srovnání se zkušenostmi jiných států. Zásadní kapitolou pro vypracování praktické části bakalářské práce byla kapitola zabývající se podmínkami vzdělávání se zaměřením na dvouleté děti, nicméně všechny zmíněné kapitoly nám posloužily jako teoretický podklad pro praktickou část.

Praktická část bakalářské práce se opírá vyhodnocení dotazníků, které vyplnily učitelky z veřejných a soukromých mateřských škol. Výsledky byly zpracovány především do grafů a také doplněny slovním komentářem. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký postoj zauímají učitelky MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Z odpovědí bylo patrné, že učitelky se zařazováním dvouletých dětí do mateřských škol spíše nesouhlasí, a mají velké výhrady k současným podmínkám vzdělávání dvouletých dětí v MŠ, a to především v oblastech personálního zajištění a počtu dětí ve třídách. Hlavním doporučením by tedy byla úprava podmínek vzdělávání RVP PV, a to nejen u výše zmíněných podmínek, ale například i v oblastech organizace vzdělávání či psychosociálních podmínek.

Bakalářská práce pro mne byla velkým přínosem, neboť jsem si rozšířila znalosti v různých oblastech předškolního vzdělávání. Dále jsem měla možnost porovnat mnoho odlišných názorů pedagogů, kteří mají zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ, což mi dalo prostor zamyslet se nad danou problematikou z více úhlů pohledu. Pro kvalitnější zpracování dané problematiky by však bylo třeba získat mnohem více odpovědí, aby se zvýšila výpovědní hodnota výzkumu, popřípadě využít další výzkumné metody, jako např. rozhovor a pozorování.

Resumé

Bakalářská práce se zabývá postoji učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí, což v poslední době patří ke stěžejním tématům předškolní pedagogiky. Teoretická část srovnává vývoj dvouletého a tříletého dítěte, popisuje vývoj institucionální péče pro děti do tří let u nás, dále srovnává zahraniční zkušenosti s výchovou a také se zabývá podmínkami vzdělávání se zaměřením na dvouleté děti.

Praktická část bakalářské práce zpracovává výsledky výzkumné sondy, která za pomoci dotazníků zjišťuje postoje učitelek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí. Srovnává i názory učitelek z veřejných a ze soukromých MŠ. Dále se zabývá podmínkami vzdělávání, se zaměřením na materiální podmínky. Věnuje se také metodice práce s dvouletými dětmi.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že učitelky zaujímají k výchově a vzdělávání dvouletých dětí v MŠ spíše negativní postoj a mají mnoho výhrad k současným podmínkám vzdělávání.

Summary

The bachelor thesis is focused on attitude of teachers in kindergartens towards education of two-year old children. This problem belongs to the main and most discussed topics of preschool pedagogy during the recent time. The theoretical part compares the development of the two-year old child and the development of the three-year old child, describes the progress of the institutional care for children until three years of age in our country. In the theoretical part of the thesis there are also described different types of experience in foreign countries with the preschool education and conditions of education, especially of the two-year old children.

The practical part works out the results of the research, using questionnaire surveys, and finds out different attitude of teachers towards education of the two-year old children. There are also compared opinions of the teachers from the public and the private kindergartens. Moreover, it focuses on conditions of education, especially the material conditions. This part of the thesis is also devoted to the methods of the work with two-year old children.

The research shows, that teachers take more negative standpoints towards education of the two-year old children in kindergartens and they have got a lot of objections to present conditions of the education.

Seznam literatury

ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-614-4.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

KOŽÁTKOVÁ, Soňa. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0852-3.

KROPÁČKOVÁ, Jana a Hana SPLAVCOVÁ. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání: od jara do léta*. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-316-2.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

MPSV. *Dětská skupina: informační příručka pro rodiče*. Druhé vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018. ISBN 978-80-7421-141-6.

NOVOTNÁ, Lenka, Miloslava HŘÍCHOVÁ a Jana MIŇHOVÁ. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-7043-281-0

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2018

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Elektronické zdroje

MŠMT, ©2013-2019. Podrobný informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole. MSMT.cz [online]. 2017 [cit. 2019-02-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>

MŠMT, ©2013-2019. Předškolní vzdělávání. MSMT.cz [online]. 2018 [cit. 2019-02-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani>

MZČR, ©2010. Prohlášení ministerstva zdravotnictví o provozování jeslí jako zdravotnických zařízení. MZCR.cz [online]. 2013 cit [2019-01-08]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/dokumenty/prohlaseni-ministerstva-zdravotnictvi-provozovani-jesli-jako-zdravotnickych-zari_7612_3.html

Großer Stress für kleine Kinder?. *Der Tagesspiegel* [online]. 2012 [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/wissen/studien-zur-krippenerziehung-grosser-stress-fuer-kleine-kinder/6596238.html>

Das richtige Alter für den Kindergarten. *Psychologie Magazin* [online]. 2013 [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: <http://www.psyheu.de/3016/richtige-alter-kindergarten/>

Der Kindergarten: Diese Unterschiede über die verschiedenen Kindergarten-Konzeptionen sollten Sie kennen. *Kita. de* [online]. 2006 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://www.kita.de/wissen/kindergarten>

Elterngeld, ElterngeldPlus und Elternzeit. *Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend*[online]. 2018 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen/elterngeld--elterngeldplus-und-elternzeit-/73770>

Eltern-Karenz. *Portal der Arbeitskammern* [online]. 2017 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://www.arbeiterkammer.at/beratung/berufundfamilie/Karenz/Karenz-Regelung.html>

Materská dovolenka a rodičovská dovolenka. *Slovensko.sk* [online]. ©2013-2019 [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_materska-dovolenka-a-rodicovsk

Materské školy. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. ©2019 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?materske-skoly>

Matky a rodiče v Polsku. *Eures-triregio* [online]. ©2019 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <https://www.eures-triregio.eu/muetter-und-eltern-in-polen-249.html>

Polsko. *Alvit* [online]. ©2014-2015 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: <http://alvit.cz/staze/staze/polsko/>

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1: Uvedené změny týkající se podmínek vzdělávání a výchovy dvouletých dětí, které by ještě měly proběhnout.....	47
--	----

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví	36
Graf 2: Délka pedagogické praxe	37
Graf 3: Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání	38
Graf 4: Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení	39
Graf 5: V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?	41
Graf 6: Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?.....	42
Graf 7: Zařazování dvouletých dětí do MŠ je podle Vás:	43
Graf 8: Má Vaše MŠ dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?	44
Graf 9: Považujete prostředí Vaší MŠ za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?.....	45
Graf 10: Které nejvýraznější změny proběhly podle Vás v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do Vaší MŠ?.....	46
Graf 11: Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?.....	48
Graf 12: Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?.....	49
Graf 13: Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?	50

Přílohy

Přílohy 1: Dotazník – předvýzkum.....	II
Přílohy 2: Dotazník – předvýzkum vyplněný.....	VI
Přílohy 3: Dotazník.....	X
Přílohy 4: Vyplněný dotazník (papírová forma).....	XIV
Přílohy 5: Odkaz na elektronický dotazník	XVIII
Přílohy 6: Vyplněný dotazník (elektronická forma).....	XIX

Přílohy 1: Dotazník – předvýzkum

Dotazník k bakalářské práci.

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,
jmenuji se Lucie Vaňková a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia oboru Učitelství pro mateřské školy na Západočeské univerzitě v Plzni. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku. Tento dotazník je určen pro pedagogy, kteří mají v současné době ve třídě přítomné dvouleté dítě (děti). Zjištěné údaje budou sloužit jako podklad pro bakalářskou práci, jejímž cílem je zjistit postoje učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Mateřská škola z hlediska zřizovatele, na které učím: * (vysvětlení na konci dotazníku)

- Veřejná
- Soukromá rejstříková

Pohlaví:

- Muž
- Žena

Délka pedagogické praxe v mateřské škole:

- Méně než 1 rok
- 1 – 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 20 let
- Více než 20 let

Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání:

- Středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Jiné – prosím napište jaké.....

Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení: ** (vysvětlení na konci dotazníku)

- Homogenní
- Heterogenní

1. V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?

- Věkově homogenní – prosím

zduvodněte.....

.....

- Věkově heterogenní – prosím

zduvodněte.....

.....

2. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

- Kladné - prosím zduvodněte

.....

- Záporné – prosím zduvodněte

.....

.....

3. Zařazování dvouletých dětí do mateřských škol je podle Vás

- Vhodné
- Vhodné v případě dalších úprav RVP PV
- Nevhodné

Odpověď prosím

zduvodněte.....

.....

4. Má Vaše mateřská škola dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?

- Ano
- Ne – prosím zduvodněte:

.....

5. Považujete prostředí Vaší mateřské školy za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?

- Ano
- Ne – prosím zdůvodněte :.....
.....
.....

6. Které nejvýraznější změny v konkrétních podmínkách vzdělávání proběhly podle Vás v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do MŠ? (možné označit více odpovědí)

- Prostorové uspořádání MŠ
- Snížení počtu dětí ve třídě
- Posílení personálního zajištění MŠ
- Organizace jednotlivých činností
- Zvýšená spoluúčast rodičů
- Jiné- prosím
vypište:.....
.....

7. Jaké konkrétní změny týkající se podmínek vzdělávání by podle Vás ještě měly proběhnout?

.....
.....
.....

8. Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?

- Ano – prosím popište.....
.....
.....
- Ne –prosím zdůvodněte.....
.....
.....

9. Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?

Ano – uveďte prosím v čem.....

.....

.....

Ne

10. Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?

Ano- uveďte prosím v čem.....

.....

Ne – prosím zdůvodněte.....

.....

11. Uveďte prosím Vaše návrhy pro práci s 2letými dětmi.

.....

.....

.....

Děkuji za Vaše odpovědi a za Váš čas.

* Veřejné (státní) MŠ – zřizované obcí, krajským úřadem či ministerstvem,
vztahuje se na ně školský zákon

Soukromé (nestátní) MŠ rejstříkové – zřizované jinými zřizovateli než státními
(veřejnými) orgány, zapsány v rejstříku škol a školských zařízení

** Věkově homogenní třída – složená z dětí stejného věku, třídy utvořeny zpravidla
dětmi ve věku: 2-3 roky, 4-5 let a 5-6/7 let

Věkově heterogenní třída – složená z dětí smíšeného věku, a to zpravidla děti od 2
do 6/7 let.

Přílohy 2: Dotazník – předvýzkum vyplněný

Dotazník k bakalářské práci.

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,
jmenuji se Lucie Vaňková a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia oboru Učitelství pro mateřské školy na Západočeské univerzitě v Plzni. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku. Tento dotazník je určen pro pedagogy, kteří mají v současné době ve třídě přítomné dvouleté dítě (děti). Zjištěné údaje budou sloužit jako podklad pro bakalářskou práci, jejímž cílem je zjistit postoje učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Mateřská škola z hlediska zřizovatele, na které učím: * (vysvětlení na konci dotazníku)

- Veřejná**
- Soukromá rejstříková

Pohlaví:

- Muž
- Žena**

Délka pedagogické praxe v mateřské škole:

- Méně než 1 rok
- 1 – 5 let**
- 6 – 10 let
- 11 – 20 let
- Více než 20 let

Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání:

- Středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské**
- Jiné – prosím, napište jaké

Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení: ** (vysvětlení na konci dotazníku)

- Homogenní**
- Heterogenní

1. V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?

- Věkově homogenní** – prosím, zdůvodněte: **Napodobování vrstevníků**
- Věkově heterogenní – prosím,
zdůvodněte.....
.....

2. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

- Kladné** - prosím zdůvodněte **Ve třídě s dvouletými dětmi pracuji prvním rokem, zpočátku byla tato práce velmi psychicky i fyzicky náročná, téměř všechny děti nebyly sociálně zralé na vstup do MŠ, avšak v současné době (2.pololetí šk. roku) se děti již adaptovaly a docházku do MŠ zvládají bez větších problémů.**
- Záporné** – prosím, zdůvodněte
.....
.....

3. Zařazování dvouletých dětí do mateřských škol je podle Vás

- Vhodné**
- Vhodné v případě dalších úprav RVP PV**
- Nevhodné**

Odpověď prosím zdůvodněte: **Většina dětí ještě není dostatečně sociálně zralá na pobyt v mateřské škole. Dalším faktorem je nedostatečná samostatnost dětí a v současném personálním zajištění třídy s dvouletými dětmi je péče o děti velmi náročná a děti na to mnohdy doplácí**

4. Má Vaše mateřská škola dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?

- Ano**

Ne – prosím, zdůvodněte:

.....

5. Považujete prostředí Vaší mateřské školy za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?

Ano

Ne – prosím, zdůvodněte :

.....

6. Které nejvýraznější změny v konkrétních podmínkách vzdělávání proběhly podle Vás v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do MŠ? (možné označit více odpovědí)

Prostorové uspořádání MŠ

Snížení počtu dětí ve třídě

Posílení personálního zajištění MŠ

Organizace jednotlivých činností

Zvýšená spoluúčast rodičů

Jiné- prosím vypište:.....

7. Jaké konkrétní změny týkající se podmínek vzdělávání by podle Vás ještě měly proběhnout?

Pokles počtu dětí ve třídě.

8. Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?

Ano – prosím, popište Rodiče dětí s námi dostatečně spolupracují především ve výchovném procesu dětí.

Ne – prosím, zdůvodněte.....

.....

.....

9. Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?

Ano – uveďte, prosím, v čem.....

.....

.....

Ne

10. Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?

- Ano- uveďte, prosím, v čem.....
.....
- Ne** – prosím, zdůvodněte **Řízená činnost pro děti všech věkových kategorií v MŠ má svá specifika a je nutné se jimi řídit, tvořit a přizpůsobovat program dětem pro jejich věkovou skupinu.**

11. Uveďte prosím Vaše návrhy pro práci s 2letými dětmi.

V této oblasti jsem zatím stále začátečník a nejsem si v této oblasti dostatečně sebejistá natolik, abych mohla vytvářet nové návrhy.

Děkuji za Vaše odpovědi a za Váš čas.

* Veřejné (státní) MŠ – zřizované obcí, krajským úřadem či ministerstvem, vztahuje se na ně školský zákon

Soukromé (nestátní) MŠ rejstříkové – zřizované jinými zřizovateli než státními (veřejnými) orgány, zapsány v rejstříku škol a školských zařízení

** Věkově homogenní třída – složená z dětí stejného věku, třídy utvořeny zpravidla dětmi ve věku: 2-3 roky, 4-5 let a 5-6/7 let

Věkově heterogenní třída – složená z dětí smíšeného věku, a to zpravidla děti od 2 do 6/7 let.

Přílohy 3: Dotazník

Dotazník k bakalářské práci.

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,
jmenuji se Lucie Vaňková a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia oboru Učitelství pro mateřské školy na Západočeské univerzitě v Plzni. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku. Tento dotazník je určen pro pedagogy, kteří mají v současné době ve třídě přítomné dvouleté dítě (děti). Zjištěné údaje budou sloužit jako podklad pro bakalářskou práci, jejímž cílem je zjistit postoje učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Mateřská škola z hlediska zřizovatele, na které učím: * (vysvětlení na konci dotazníku)

- Veřejná
- Soukromá rejstříková

Pohlaví:

- Muž
- Žena

Délka pedagogické praxe v mateřské škole:

- Méně než 1 rok
- 1 – 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 20 let
- Více než 20 let

Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání:

- Středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Jiné – prosím napište jaké.....

Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení: ** (vysvětlení na konci dotazníku)

- Homogenní
- Heterogenní

1. V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?

- Věkově homogenní – prosím
zdůvodněte.....
.....
- Věkově heterogenní – prosím
zdůvodněte.....
.....

2. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

- Kladné - prosím zdůvodněte
.....
- Záporné – prosím zdůvodněte
.....

3. Zařazování dvouletých dětí do mateřských škol je podle Vás

- Vhodné
- Vhodné v případě dalších úprav RVP PV
- Nevhodné

Odpověď prosím
zdůvodněte.....
.....

4. Má Vaše mateřská škola dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?

- Ano
- Ne – prosím zdůvodněte:
.....

5. Považujete prostředí Vaší mateřské školy za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?

- Ano
- Ne – prosím zdůvodněte :.....
.....

6. Které nejvýraznější změny proběhly podle Vás v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do Vaší MŠ? (možné označit více odpovědí)

- Prostorové uspořádání MŠ
- Snížení počtu dětí ve třídě
- Posílení personálního zajištění MŠ
- Organizace jednotlivých činností
- Zvýšená spoluúčast rodičů
- Jiné- prosím
vypište:.....
.....

7. Jaké konkrétní změny týkající se podmínek výchovy a vzdělávání dvouletých dětí by podle Vás ještě měly proběhnout?

.....
.....
.....

8. Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?

- Ano – prosím popište.....
.....
.....
- Ne – prosím zdůvodněte.....
.....
.....

9. Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?

- Ano – uveďte prosím v čem.....
.....
- Ne

10. Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?

Ano- uveďte prosím v čem.....

.....

Ne – prosím zdůvodněte.....

.....

11. Uveďte prosím příklad některých vhodných činností pro dvouleté děti.

.....

.....

.....

Děkuji za Vaše odpovědi a za Váš čas.

* Veřejné (státní) MŠ – zřizované obcí, krajským úřadem či ministerstvem,
vztahuje se na ně školský zákon

Soukromé (nestátní) MŠ rejstříkové – zřizované jinými zřizovateli než státními
(veřejnými) orgány, zapsány v rejstříku škol a školských zařízení

** Věkově homogenní třída – složená z dětí stejného věku, třídy utvořeny zpravidla
dětmi ve věku: 2-3 roky, 4-5 let a 5-6/7 let

Věkově heterogenní třída – složená z dětí smíšeného věku, a to zpravidla děti od 2
do 6/7 let.

Přílohy 4: Vyplněný dotazník (papírová forma)

Dotazník k bakalářské práci.

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

jmenuji se Lucie Vaňková a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia oboru Učitelství pro mateřské školy na Západočeské univerzitě v Plzni. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku. Tento dotazník je určen pro pedagogy, kteří mají v současné době ve třídě přítomné dvouleté dítě (děti). Zjištěné údaje budou sloužit jako podklad pro bakalářskou práci, jejímž cílem je zjistit postoje učitelů/-ek MŠ k výchově a vzdělávání dvouletých dětí.

Mateřská škola z hlediska zřizovatele, na které učím: * (vysvětlení na konci dotazníku)

Veřejná
 Soukromá rejstříková

Pohlaví:

Muž
 Žena

Délka pedagogické praxe v mateřské škole:

Méně než 1 rok
 1 – 5 let
 6 – 10 let
 11 – 20 let
 Více než 20 let

Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání:

Středoškolské
 Vyšší odborné
 Vysokoškolské
 Jiné – prosím napište jaké.....

Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení: ** (vysvětlení na konci dotazníku)

- Homogenní
 Heterogenní

1. V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?

Věkově homogenní – prosím zdůvodněte... *jen... těžko spojit kvalitní
vyhovující třídy pro děti od dvou do šesti let (období přechodu...)*

Věkově heterogenní – prosím zdůvodněte.....
.....
.....

2. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

Kladné - prosím zdůvodněte... *Nebývá s nimi větší problém
ani s průběžnými z hlediska adaptace - nicméně*

Záporné – prosím zdůvodněte... *je to problém s hygienou (soalika)
a s celkovým vnímáním ve skupině*

3. Zařazování dvouletých dětí do mateřských škol je podle Vás

- Vhodné
 Vhodné v případě dalších úprav RVP PV
 Nevhodné

Odpověď prosím zdůvodněte... *Zhrálka si myslím, že
dětí do šků let mají být doma s rodiči*

4. Má Vaše mateřská škola dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?

- Ano
 Ne – prosím zdůvodněte:

5. Považujete prostředí Vaší mateřské školy za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?

Ano

Ne – prosím zdůvodněte :.....

.....

6. Které nejvýraznější změny proběhly podle Vás v souvislosti s přijímáním dvouletých dětí do vaší MŠ? (možné označit více odpovědí)

Prostorové uspořádání MŠ *trůdly*

Snížení počtu dětí ve třídě

Posílení personálního zajištění MŠ

Organizace jednotlivých činností

Zvýšená spoluúčasť rodičů

Jiné- prosím vypište: *materiální zajištění, posílení vybavení trůdly (spec. odpad, kóš na pleny, přilba, podložky a pod...)*

7. Jaké konkrétní změny týkající se podmínek výchovy a vzdělávání dvouletých dětí by podle Vás ještě měly proběhnout?

Výrazné snížení počtu dětí na trůdce!

8. Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?

Ano – prosím popište *schůzky s rodiči, každodenní kontakty, společné akce s rodiči, pomoc rodičů při materiálním zajištění (papíry, kapesníky...)*

Ne – prosím zdůvodněte.....

.....

9. Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti dětem tříletým?

Ano – uveďte prosím v čem *jednodušší činnosti, většina informací a činností se uskloňují poprvé*

Ne

10. Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?

- Ano- uveďte prosím v čem... *častěji strukturu činnosti (pracovní),
náročná domluva (memoráři či mluví malou slovní zásobu)*
- Ne – prosím zdůvodněte.....
.....

11. Uveďte prosím příklad některých vhodných činností pro dvouleté děti.

*mučklání, běhání, oblékání, porovnávání barev,
čtení, jednoduché pohybové hry a prolézací dráčky,
různá (neustále se opakující) činnosti, hraní na velké ploše*

Děkuji za Vaše odpovědi a za Váš čas.

* Veřejné (státní) MŠ – zřizované obcí, krajským úřadem či ministerstvem, vztahuje se na ně školský zákon

Soukromé (nestátní) MŠ rejstříkové – zřizované jinými zřizovateli než státními (veřejnými) orgány, zapsány v rejstříku škol a školských zařízení

** Věkově homogenní třída – složená z dětí stejného věku, třídy vytvořeny zpravidla dětmi ve věku: 2-3 roky, 4-5 let a 5-6/7 let

Věkově heterogenní třída – složená z dětí smíšeného věku, a to zpravidla děti od 2 do 6/7 let.

Přílohy 5: Odkaz na elektronický dotazník

https://www.surveio.com/survey/d/D1F2H2C4H1T1N9A1A?fbclid=IwAR0DvSA0JQA5Bj63se8CorjBH2MkYXR9y9xZfuyhUsLJQ8rtPpn_DkriQE.

Přílohy 6: Vyplněný dotazník (elektronická forma)

13. 6. 2019 Dvouleté děti v MŠ

Dvouleté děti v MŠ

Mateřská škola z hlediska zřizovatele, na které učím.

Pozn: Veřejné (státní) MŠ – zřizované obcí, krajským úřadem či ministerstvem, vztahuje se na ně školský zákon/ Soukromé (nestátní) MŠ rejstříkové – zřizované jinými zřizovateli než státními (veřejnými) orgány, zapsány v rejstříku škol a školských zařízení

Veřejná

Soukromá rejstříková

Pohlaví:

Muž

Žena

Délka pedagogické praxe v MŠ:

Méně než 1 rok

1-5 let

6-10 let

11-20 let

Více než 20 let

Nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání:

Středoškolské

<https://my.surveio.com/E9E3E8Q8G5F8X3H7D5A6/data/view> 1/5

- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Jiné - prosím napište jaké
studuji

Typ třídy, ve které učím, z hlediska věkového rozdělení:

*Pozn: Věkově homogenní třída – složená z dětí stejného věku, třídy vytvořeny zpravidla dětmi ve věku: 2-3 roky, 4-5 let a 5-6/7 let //
Věkově heterogenní třída – složená z dětí smíšeného věku, a to zpravidla děti od 2 do 6/7 let.*

- Homogenní
- Heterogenní

1. V jaké třídě je podle Vás vhodnější vychovávat dvouleté děti?

- Věkově homogenní - prosím zdůvodněte
- Věkově heterogenní - prosím zdůvodněte
děti se navzájem mohou od sebe učit. Starší děti mladší táhnou, zároveň se jim učí pomáhat. Problém

2. Jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi v MŠ?

- Kladné - prosím zdůvodněte
- Záporné - prosím zdůvodněte
většina dvouletých dětí není na nástup do MŠ připravena. Nejen že nezvládají sebeobsluhu, ale předem

3. Zařazování dvouletých dětí do mateřských škol je podle Vás

- Vhodné
- Vhodné v případě dalších úprav RVP PV
- Nevhodné
- Vybranou odpověď prosím zdůvodněte

Málokteré dítě je ve dvou letech připraveno na předškolní docházku. Většina dětí vyžaduje dospělou c

4. Má Vaše mateřská škola dostatečné materiální zabezpečení pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí?

- Ano
- Ne- prosím zdůvodněte

5. Považujete prostředí Vaší mateřské školy za bezpečné pro výchovu dvouletých dětí?

- Ano
- Ne - prosím zdůvodněte

6. Které nejvýraznější změny proběhly podle Vás v souvislosti s

přijímáním dvouletých dětí do Vaší MŠ?

Možné označit více odpovědí

- Prostorové uspořádání MŠ
- Snížení počtu dětí ve třídě
- Posílení personálního zajištění MŠ
- Organizace jednotlivých činností
- Zvýšená spoluúčast rodičů
- Jiné - prosím vypište

7. Jaké konkrétní změny týkající se podmínek výchovy a vzdělávání dvouletých dětí by podle Vás ještě měly proběhnout?

- více personálu

8. Je ve Vaší mateřské škole zajištěna dostatečná spolupráce s rodiči?

- Ano - prosím popište

s rodiči probíhá bezproblémová spolupráce. Důvěřují nám. Pokud máme my nebo oni nějaký problém :

- Ne - prosím zdůvodněte

9. Liší se podle Vás metodika práce s dvouletými dětmi v MŠ oproti

dětem tříletým?

Ano - uveďte prosím v čem

rozdíl ve vyspělosti dvouletého a tříletého dítěte je obrovský. U dvouletých dětí se nejedná příliš o vzr

Ne

10. Vnímáte přípravu řízené činnosti pro dvouleté děti složitější než pro děti tříleté?

Ano - uveďte prosím v čem

Ne - prosím zdůvodněte

přípravu za složitější nepovažuji. Složitější je pouze přizpůsobit činnosti jak pro mladší, tak i starší, po

11. Uveďte prosím příklad některých vhodných činností pro dvouleté děti.

Výtvarná výchova (malování rukama, obtiskování předmětů, trhání papírků, lepení), Hudební výchova (jednoduché písničky, hry s hudebními nástroji, vytleskávání slov),

Vytvořte si vlastní [dotazník \(/cs/?utm_source=frontend&utm_campaign=footer&utm_medium=link&utm_term=v1\)](#) zdarma✓ [Survio \(/cs/vlastnosti/?utm_source=frontend&utm_campaign=footer&utm_medium=brand&utm_term=v1\)](#) Vám pomůže[Všeobecné podmínky \(/cs/vseobecne-podminky\)](#) | [Ochrana soukromí \(/cs/pravidla-ochrany-soukromi\)](#) | © 2019 [Survio \(/cs/?utm_source=frontend&utm_campaign=footer&utm_medium=terms&utm_term=v1&si=\)](#)